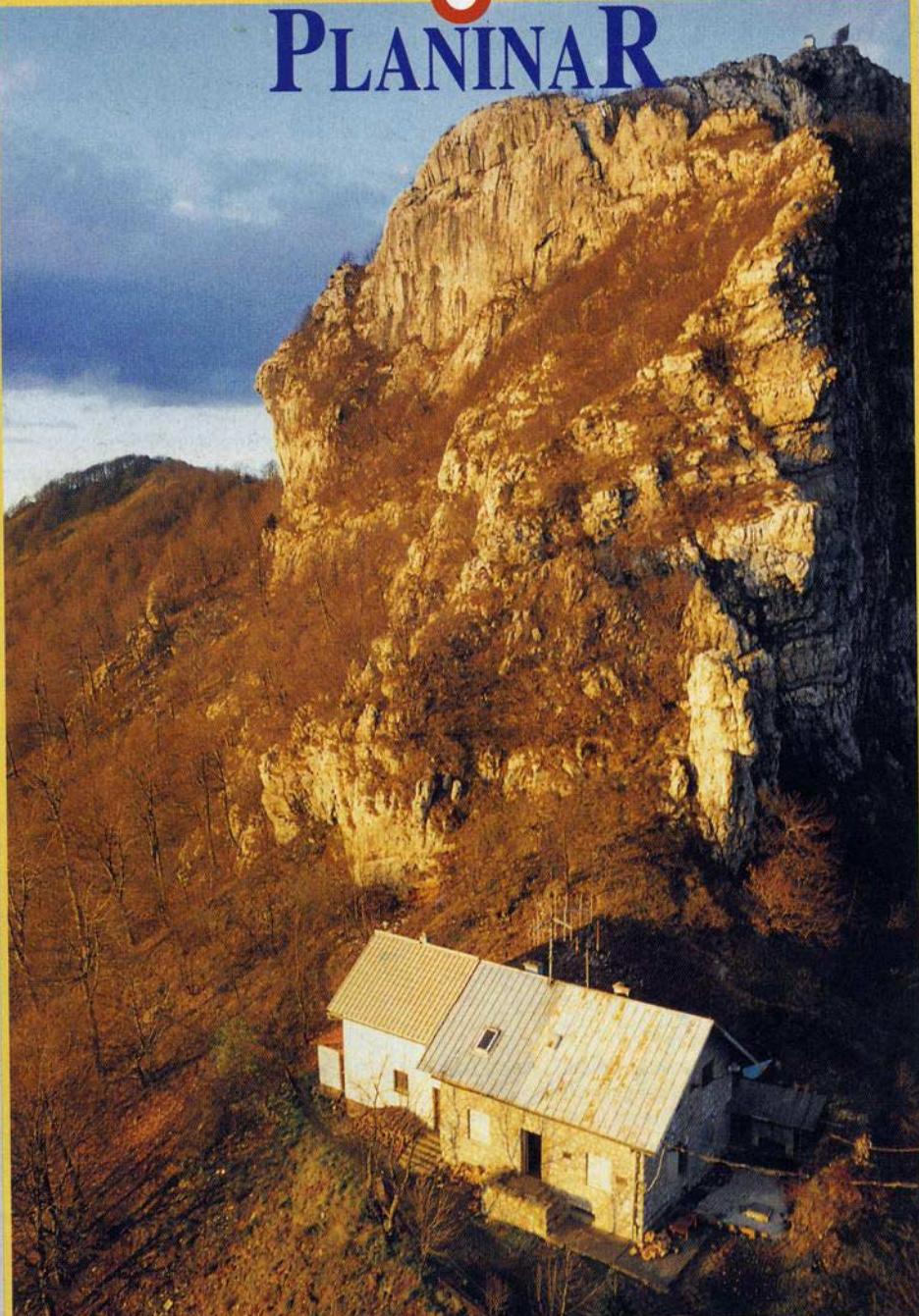

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 89

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

OŽUJAK
1997

3

HRVATSKI PLANINAR

OŽUJAK 1997
MART 1997

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGTREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

BROJ 2
NUMBER 2

GODIŠTE 89
VOLUME 89

SADRŽAJ

<i>Darko Berljak:</i> Hrvatska alpinistička ekspedicija.....	65
<i>Sjednica Glavnog odbora HPS</i>	66
<i>Vladimir Šiško:</i> Diljem Dilja	67
<i>Smilja Petričević:</i> Posljednji mohikanci na Stapu	70
<i>Đenka Špralja:</i> U Brenti, najljepšoj skupini Dolomita	72
<i>Antun Kasapović:</i> Na Erciyasu i u Kapadokiji	76
<i>Darko Berljak:</i> Od zagreba do Kleka za 22 minute	79
<i>Željko Poljak:</i> Kako su "rasprodani" "Rožanski kukovi"	82
<i>Ivica Mataić:</i> Metlarska zabava.....	84
Speleologija	86
<i>Vladimir Jagarić:</i> Žumberačka kronika IV	87
Planinarstvo u tisku	88
In memoriam Vladimиру Premelč	89
<i>Josipa Štribić:</i> Deset godina naših "Planinarskih srijeda"	90
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu: Ivo Pevec	91
Zaštita prirode	92
Vijesti	93
Kalendar akcija	96

slika na naslovnoj stranici:
Planinarski dom pod
Klekovom stijenom,
foto: Miro Brozović

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Cesarca 5, tel i faks 01/ 271-752
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopić, dr. Milivoj Kovačić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel. i faks 01/448-774 (8-14 sati).

NASLOVNA STRANA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno

GRAFIČKI UREDNIK: Ivan Pahtnik, Senaid Serdarević Seno

UNOS I KOMPUTORSKA OBRADA: Art Forma i MGM studio NOVEL

TISAK: Štamparija "Spiridon Brusina", vl. Danica i Ante Pelivan, Lomnica D., Velika Gorica

SURADNJA. Članke treba slati tipkane s proredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, cteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovož kao dvobroj).

Pretplata za 1997. godinu 80 kuna (za inozemstvo 43 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT- ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! *Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog časopisa. Novi pretplatnici trebaju taj broj tražiti od izdavača (pismeno ili telefonski) ili mu poslati fotokopiju uplatnice.*

Tiskanje časopisa omogućuje donacijama Tvornice boja "Chromos" Samobor

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva proslijete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/-9201 od 16. 3. 1992.)

HRVATSKA ALPINISTIČKA EKSPEDICIJA NA NAJVIŠI VRH SVIJETA MOUNT EVEREST

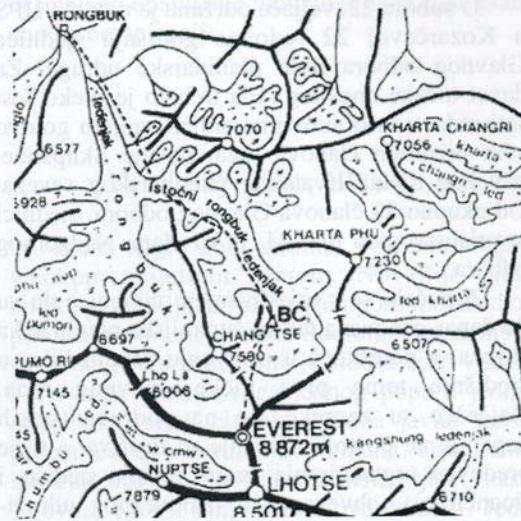
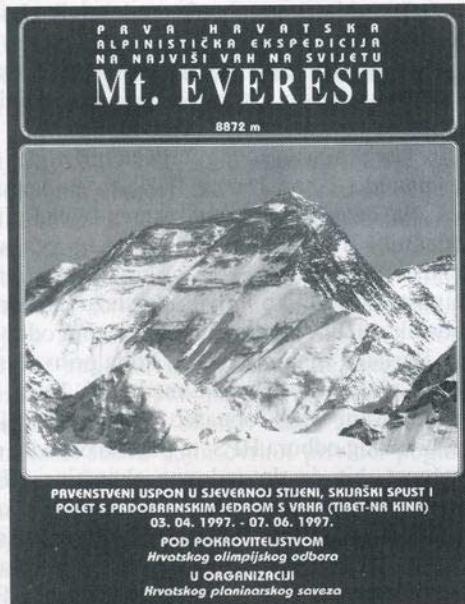
Darko Berljak

Uz podstata medijske tišine, već se preko godine dana hrvatski alipnisti pripremaju za ekspediciju čiji je cilj mjesto visoko 8872 m i od kojeg nema višega na našem planetu.

Organizator ekspedicije je Hrvatski planinarski savez, a pokroviteljstvo je preuzeo Hrvatski olimpijski odbor.

Tri tjedna prije odlaska u Aziju još se nije znao konačan sastav ekspedicijске momčadi, jer su kao i uvijek problem potrebna novčana sredstva. Nadajmo se da će ipak svih trinaest članova krenuti u dvije skupine (31. ožujka i 8. travnja) preko Frankfurta i Kathmandua, te nastaviti kroz Tibet pod sjevernu stranu Everesta. To su: Darko Berljak (vođa ekspedicije), dr.sc. Dubravko Marković (lječnik ekspedicije), Branko Šeparović, Danko Petrin, Mario Bago, Mario Rodeš, Hrvoje Kamenjarin, Igor Cindrić, Gordon Jović, Alen Klabot i Dražen Pezer. Ciljevi ekspedicije jesu: uspon na vrh i prvi puta postavljanje državne zastave na najvišu točku Zemlje, skijaški spust i polet s padobranskim jedrom s vrha ili sa što veće visine.

Planiraju se i dva smjera uspona: iz

osnovnog logora (6450 m) preko Istočnog Rongbuk ledenjaka na sjeverno sedlo (7007 m) i dalje po sjevernom grebenu prema vrhu, te prečenje sjeverozapadne stijene u Veliki kuloar do visine od 8100 m (naviše točke po izuzetno zahtjevnom smjeru koje je dosegnula zagrebačka ekspedicija 1989. godine) i dalje na vrh.

Osim tehničkih i penjačkih, poseban je izazov za svaku nacionalnu planinarsku udrugu i sposobnost organiziranja svega što je potrebno kako bi se stiglo na vrh Mt. Everesta. Izuzetna složenost takvoga projekta, od specijalne opreme do visinske hrane, medicine, fizičke i psihičke pripreme, logistike na planini i do nje, zahtijevaju visok stupanj stručnosti i iskustva, koja postoje u Hrvatskom planinarskom savezu, te kod neposrednih sudionika ove akcije.

Proračun ekspedicije je 102.030 USD, a najzanimljiviji trenuci trebali bi se događati u drugoj polovici svibnja, kada se planiraju završni usponi.

Ekspedicija će biti opremljena najsuvremenijim satelitskim telefonskim uređajima kojim će, osim izravnog glasa i teksta ispod Everesta, u Hrvatsku slati digitalnu foto i video sliku.

Poželimo joj puno uspjeha!

SJEDNICA GLAVNOG ODBORA

HPS

U subotu 22. veljače održana je u domu HPS u Kozarčevoj 22 redovna godišnja sjednica Glavnog odbora naše planinarske udruge. Za devet točaka dnevnog reda trebalo je preko šest sati rada, s vrlo aktivnim sudjelovanjem gotovo svih prisutnih članova toga, poslije Skupštine, najvišeg tijela Hrvatskog planinarskog saveza. Od ukupno 39 članova Glavnog odbora, sjednici je prisustvovalo njih 31, te tri člana Nadzornog odbora.

Započelo se s utvrđivanjem činjenice da su do danas osnovana tek tri županijska planinarska saveza, a poteškoće u osnivanju ostalih bile su središnja tema prve točke dnevnog reda. Najčešće su zapreke što na području nekih županija ne postoji najmanje tri društva, a to je preduvjet organiziranja, zatim pitanja sjedišta i financiranja, obveznog ili neobveznog udruživanja, pridržavanja granica županija i sl. Zaključeno je da se do kraja 1997. godine osnuju županijski savezi u onim županijama gdje postoje uvjeti, jer nas na to obvezuju Statut i odredbe Zakona o športu.

Izvješteno je o radu Izvršnog odbora i ureda HPS u prošloj godini. Glavni odbor uputio je čestitku Stipi Božiću za uspone na najviše vrhove svih kontinenata.

Pročelnici komisija HPS su, uz objavu aktivnosti u 1996.g. u HP broj 1/97, dali i dodatne napomene. Komisija za dodjelu priznanja istaknula je potrebu izrade novih znakova priznanja HPS (Plakete, te Zlatnog, Srebrnog i Brončanog znaka), što je prihvaćeno i uvršteno u finansijski plan za ovu godinu.

Gorska služba spašavanja upoznala je Glavni odbor o svojoj kandidaturi za organiziranje godišnjeg zasjedanja IKAR-a u Hrvatskoj 1999. godine, te o pojedinim slučajevima nepriznavanja popusta na noćenju za članove GSS u nekim našim planinarskim domovima.

Ostali pročelnici komisija osvrnuli su se na najkvalitetnije rezultate i uspjehe svojih specijalnosti u prošloj godini. Posebno se raspravljalo o gospodarskim pitanjima naših planinarskih kuća, posebno o onima koje su uništene ili oštećene u

Domovinskom ratu. Predloženo je imenovanje posebne radne skupine u okviru gospodarske komisije, koja će se brinuti o dovršenju već započetih dogovora s Ministarstvom obnove i razvijanja i Hrvatskim olimpijskim odborom oko obnove domova na Jankovcu, Omanovcu i Malačkoj.

Nakon poduzeće rasprave o pitanjima koordinacije i dogovora unutar Komisije za školovanje, odlučeno je da to tijelo ubuduće vodi brigu samo oko planinarskih škola, koje su temelj i najvažnija odgojna akcija u našoj udruzi. Sva specijalistička školovanja, imenovanje instruktora, njihova odgovornost i sve s tim povezano organizirat će stručne komisije svaka u svom području rada.

Zaključni račun za 1996. godinu, s ostvarenim 397.861,62 kuna prihoda i 392.227,16 kuna rashoda te razradom po pojedinim stawkama, jednoglasno je prihvaćen, kao i pozitivno izvešće Nadzornog odbora o ukupnom radu Saveza.

Dosadašnji je tajnik HPS Nikola Aleksić na vlastiti zahtjev, zbog odlaska u mirovinu, razriješen dužnosti i nakon zahvale predsjednika Ivice Piljića i ostalih članova Glavnog odbora za dugogodišnji, izuzetno požrtvovan i kvalitetan rad na tom mjestu, ispraćen je dugotrajnim pljeskom, te su mu predani prigodni darovi.

Na natječaj za novog tajnika pristigle su dvije ponude i to: Darka Berljaka i Antuna Starea. Natječajna komisija u sastavu Ivica Piljić, predsjednik HPS, Veljko Vlahović, pročelnik Komisije za statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost, i dr. Željko Poljak, po stažu najstariji dužnosnik u HPS, predložili su Glavnom odboru Darku Berljaku za tajnika HPS, što je prihvaćeno uz jedan glas protiv i jedan suzdržani. Pošto je novoimenovani tajnik obnašao dužnost predsjednika Izvršnog odbora HPS, te podnio ostavku na tu dužnost, bit će do redovne skupštine HPS vršitelj dužnosti predsjednika IO dosadašnji potpredsjednik Vladimir Novak. Na ispräžnjeno mjesto u Izvršnom odboru kooptiran je Nikola Aleksić. Zaključeno je da se skupština HPS

sazove krajem ove godine, da se tom prigodom izabere predsjednik IO HPS, izvrše eventualne izmjene u Statutu ako bude izglasan novi Zakon o športu, te da se rasprave prijedlozi o razvitku planinarske organizacije do 2000. godine.

Na kraju je predložen i prihvaćen program rada za 1997. godinu, s planiranim 380.000 kuna prihoda i s istom visinom rashoda. Od toga je za

djelatnost stručnih komisija određeno 140.000 kuna.

I ovom se prilikom potvrdilo da Glavni odbor na svojim redovnim godišnjim zasjedanjima, uz zalaganje svih svojih članova, vrlo ozbiljno i odgovorno donosi odluke važne za nesmetano obavljanje ukupnoga rada naše planinarske organizacije.

DILJEM DILJA

Od Petnje do Pljuskare

Sunčano nedjeljno jutro kasne zime ispod brane umjetnog jezera Petnja na južnim obroncima Dilja. Društvo raznoliko, od 4 do 64 godine, planinarsko iskustvo a i kondicija isto tako u širokim granicama. Cilj je izletište Pljuskara. Izbijamo na branu. Dugotrajne niske temperature okovale su jezero debelim slojem leda. Vjetar i snijeg ispisali su bijelu povijest ove zime na njegovoj inače smaragdno zelenoj površini. Gotovo vodoravne zrake narančaste sunčeve lopte projiciraju maštovite oblike starih hrastova preko cijele ledene površine. U skrovitom zaljevu na desnoj strani jato divljih pataka svojim neprestanim plivanjem održava teško otopljen djelić jezera, smaragdnu mrljicu na djevičanskoj vjenčanoj haljinji jezerske ljepotice, pred očima pospanoga starog šarana u mračnoj zelenoj dubini. Najmlađi član ekipe čudi se zašto ona patka sa zelenoplavom glavom stalno uznemirjava ostale, a one se uporno vraćaju.

Staza hrabro napada najveću strminu na lijevoj obali. Mi je pratimo, uz mazno vajkanje pojedinih članova društva koji su se prije nekoliko sati vratili s urnebesnog maskenbala u planinarskom domu. Stari cerovi su nedavno otresli sav snijeg sa svoje bogato ispisane kore. Tlo šume sa svojim smeđim i bijelim mrljama podsjeća na krzno divovskog sniježnog leoparda. Bijele sniježne mrlje, smrznute, negostoljubivo primaju otiske planinarskih cipela. Učestale žute bobice imele na bijelini odaju aktivnost drozda imelaša. Jedva čujni cvrkut privlači poglede na dvije majušne ptičice visoko na stablu. Crvene mrlje na grudima odaju par malih zeba. Začudene djeće oči pitaju zašto ona jedna stalno prati drugu, proganja je i hvata je kljunčićem za glavu. Nešto se zbiva?

Vladimir Šiško, Slavonski Brod

Staza naglo gubi strminu i smireno vijuga visokom svijetlom šumom. Novajlige pitaju koliko je do cilja. Ovakvim tempom možda dva i pol sata u smjeru sjevera. Sudionici maskenbala se ne mogu nahvaliti. Bilo je ludo, čak tri vještice i tri vraga protiv svega jednog popa s jednim anđelom. Buljuk ciganki i jedna javna ženska prema jednoj balerini i dva klauna. Daaa, daaa, mudruje društvo, što trijezan misli, pijan (maska) govori. Kud li samo stremi ovo društvo? Jedan Meksikanac a četvero gladnih Kineza. Jedan diminjačar, a tri beduina, dva gusara.....ccc.

Staza blago uspinje, društvo drži korak i promatra kako se u kolo sa starim hrastovima pomalo hvataju dostojanstvene bukve u srebrnasto svim haljinama. Dekoltei im vlažni od upravo otopljenog snijega ili možda nečeg drugog, tko zna? Lijevo i desno od nas sniježna strmina koja će se uskoro pretvoriti u plavo more šumarica. Samo da ostane ovako toplo. Pred nama iznenadenje: neposredno prije izlaska staze na cestu Završe-Zdenci, nadstrešnica, šumarsko sklonište od grubo rezanih hrastovih planki. Na sredini dugačak stol, oko njega klupe u istom stilu. Prazna butelja Pinota krasi inače asketski jednostavnu strehu. Hajde, nek su jednom i motorne pile napravile nešto ugodno. Zgoda za prvu pauzu. Netko provokativno nudi rakiju sinočnjim maškarama. One s gađenjem okreću glavu. Traže vode.

Nastavljamo preko već raskvašene ceste kratkom strminom u šumu. Rastresita izmrzla zemlja izdajnički se izmiče pod nogama. Jedna gospođa spektakularno polijeće unazad. Srećom, iskusni kolega iza nje dočekuje ju stručno, a prsni promjeri im (planinarskim rječnikom rečeno) bijahu tu negdje, pa se sve dobro svršilo.

Poza je prava, ali sve što je u životu lijepo kratko traje. No, ostaje nuda, tko zna? I dalje visoka šuma, prisjećamo se lanjske berbe sunčanica po kojima je poznata. Drugi je tu nakupio mnoštvo jelenskih jezika ili vučjeg mesa. Naše seljanke kažu: kad je zima bogata snijegom, ljetno gljivama rodi. Strastveni gljivar cijelo vrijeme njuška oko panjeva tražeći baršunastu panjevčicu, trebalo bi je biti. Skupina starih borova, inače riješkost na Dilju, pravi je mamac za oči. Kad, ne lezi vraže, nisu oni mamac samo za ljubitelje prirode nego i ljubitelje dobrih trupaca. Motorke će i ovdje uskoro ostaviti pustoš, sliku i priliku duše modernoga potrošačkog društva.

Izbijamo na proplanak na kojem se izdaleka upadljivo crvene zaostali plodovi na grmovima šipka. Zreliji bračni par pažljivo se međusobno nutka, zna se da su plodovi bogati vitaminom C koji je pravi eliksir mladosti. Ako ne pomogne neće ni odmoći, tko zna?

Stižemo pred Zdenačko groblje na kojem dominiraju dva vrijedna objekta, crkvica Sv. Petra. Nastavnica povijesti svojoj učenicima kazuje da traje već treće stoljeće. Karakteristična je po svom drvenom zvoniku, kamenim lukovima na ulazu i ostacima kamenog oltara. Začuđene dječje oči sa strahopohrboštanjem promatraju kosti razbacane po kamenom podu. Brzo i stručno zaključujemo da nisu ljudske. Oglodane kosti pečenke pokazuju da danas među nama ima prilično onih koji se klanjaju drugim vrijednostima.

Sjeverozapadno od crkvice, uz samu staru

Ledeni dekor Dilja

foto:Vladimir Šiško

drvenu ogradu stoji on, stari usamljeni dub, simbol Slavonije, svjedok svih tužnih povorki koje posljednjih stope deset-šezdeset godina završiše pod njegovim širokim krošnjama. Kolike je potoke suza popilo njegovo korijenje, kolike li su umorne duše naše mir na klipi uz njegovo orijaško stablo. Svaki planinar tu zastane makar na kratko.

Naša staza naglo skreće prema istoku, spuštajući se u završetak doline Petnje. S kosine se lijepo vidi naš cilj: zeleni borovi šumarak, oaza u sivom moru još neprobudjene šume. S mukom biramo prijelaz preko razlivenog potoka koji obiljem bistre vode hita prema svom cilju, jezerskoj ljepotici, da je probudi i potakne u njoj novi život. U samom potoku redovi bujnih stabala ljeske čije se žuto smeđe zavjese mješaju sa sedefastim osmjesima vrbinih pupoljaka. Nekada su vrijedne zdenačke djevojke znale poraniti još prije svitanja, skrenuti sa svog puta

za Brod, nabrati cicamacu, pa ih prodati finim brodskim gospojama, ostvarivši sitnu zaradu kojom su mogle kupiti nešto što ne smije nitko znati. Što se još moglo zbiti s tom zaradom, o tome malo poslije. Pasionirani gljivar ne primjećuje da mu se voda uljeva u cipele, mora obići svaki panj, osjeća da je baršunasta panjevčica tu negdje, samo je treba ubrati. Čelo kolone već zalazi uzbrdo u visoku miješanu šumu svježe markiranom stazom. Već spomenuta gospođa ponovo polijeće unazad i uspješno aterira na leđa koliko je duga, a bogami i široka.

Debeli sloj lanjskog lišća ovaj put je zaslužan da sve prolazi samo sa smijehom. Još desetak minuta i eto nas na osunčanom proplanku usred boro-va šumarka. Upozoravamo novajlje na desetak metara visoku kamenu liticu odmah na lijevoj strani, posljedicu čega bi drugoga nego ljudskog djelovanja. Pravo pred nama temelj nesuđenoga planinarskog skloništa podignut prije desetak godina, spomenik neodlučnosti nekih koji su htjeli biti glavni, a nisu htjeli preuzeti odgovornost za izgradnju gornjeg dijela, jer nije bilo, zamislite, projekta. Građa i daske danas trunu u nedalekom selu Glogovica. Proplanak je okrenut jugozapadu i hvata najjače sunce. Najumorniji se povaljali i uživaju u vidiku na drugu stranu doline nad kojom vlada crveni krov i tornjić prije spomenute crkvice.

Uz obilje suhih borovih iglica i suhih drijenovih grana vatra je brzo stvorila domaći ugodaj. Cvrćea slanina i kobasicice šire nosnice i onima koji su danas mislili postiti, tako da se sve sadomazohističke ideje brzo zaboravljaju. Na temelju budućeg, ako bog da skloništa, revija domaćih rakija. Ima je odasvud, iz Jarače, Lovčića, Šušnjevaca. Od crne šljive, bijele, mješane i t.d. Dok svaku probaš, raspoloženje mora rasti, a umor nestati. U produžetku, nova revija. Ovaj put su to domaći kolači. Glavna je "sirna pita od jabuka"! Kako gurmanluci nestaju, pitka voda postaje sve traženja roba. Spominje se izvor.

Eee, taj izvor! Prava mala zagonetka. Svi planinari i izletnici o njemu pričaju, a samo ga rijetki, pravi zaljubljenici u ovaj kraj znaju i nači. Nepućeni će proći na deset metara od njega, bit će čak dva metra iznad njega, a neće ga vidjeti. Majčica priroda se pobrinula da sakrije svoju dragocjenost. Kako je to uspjela? Doista kako i koja to sila raskide pitome bokove našeg Dilja? Ideš blagom kosinom kroz visoku mješovitu šumu i, odjednom, provalija. Pedesetak metara u promjeru, petnaestak duboka, nepravilna oblika. Stara je to rana. Šuma raste po samome rubu, kao da svojim korijenjem i humusom pokušava zarasti taj neprikladni otvor. Mnoga stara stabla platiše životom svoj plemeniti pokušaj, survaše se i ostadoše dolje isprepletena u svim mogućim smjerovima, nalik ostacima drvenog mosta. Krošnje dolje a korijenje gore. Listaju poneka tako i dva ljeta dok napokon ne podlegnu nemilosrdnim zakonima prirode. Između njih mjestimično strše kamena gorska rebra, čije

vodoravne šare pokazuju njihovo porijeklo i poodmaklu dob, otkrivajući ujedno i tajnu njihova nastanka. Koliko je života trebalo nastati i prestati da bi njihovi tjelesni ostaci, međusobno stješnjeni, stvorili kamenu utrobu našega dobričine Dilja? Ni danas ona nema mira. Vjetar i kiša ispiru mekše slojeve, stvarajući dugačke vodoravne zareze, u koje se mjestimično i celjade može smjestiti.

Srećom, jedna stara bukva uspijeva svojim korijenjem držati tu krhku ranjivu stijenu. Rastući na samome njenom rubu čuva i nju i sebe, a što je najvažnije, i naš izvor. Narod ga nazva Mlada Vodica. Dva metra niže u okomitoj stijeni povelik otvor. Mojih sto osamdeset centimetara komotno se uspravi u njemu. Ovalan otvor pretvara se u vodoravnu ljevkastu šupljinu čiji završetak nisam mogao dohvati ni kad sam se pružio koliko sam dug i pružio ruku. Iz nedohvaćenog dijela toga starog otvora, te stare gore, izvire Mlada Vodica. Kontrast star koliko i život. Izvor nije baš previše izdašan, ali boca od litre i pol zahvačajući samo djelić mlaza, napuniла se za minutu. Zaronim lice u jedno od miniaturnih jezeraca i pijem dugim pohlepnim gutljajima, zubi ne trnu. Temperatura je takva da se zimi doima mlakom, a ljeti ugodno osyežava. Po izlasku iz otvora voda naglo nestaje u usjeku, krijući se među odronjenim kamenjem i palim stablima. To je još jedan od razloga zbog kojeg se izvor ne može naći. Svoje postojanje odaje tek stotinjak metara niže kada nailazi na sadreni prag visok oko tri metra, preko kojega pada formirajući mali ljudski vodopad, valjda kao probu, jer ubrzo poslije toga, na sljedećoj barijeri, pravi drugi, duplo veći. Po njima prozva narod ovaj kraj Pljuskarom. Bravo vodice, hvala ti za to osježenje, za taj umirujući žubor i sve te neobične oblike što si ih marljivo vijekovima stvarala i za život koji daješ dolini u koju hrliš. I kao što mlada snaša svojim umilnim glasom ostavlja duboke tragove na duši moćnog diljskog drvosječe, tako i tvoj tanjušni mlaz iskopa usjek dubok dvadesetak metara u tijelu moćnoga prostranog dobričine, Slavonca Dilja. Kao što mlada snaša u dubini duše svoga drvosječe otkri neočekivane blagosti i svakolike ljepote, tako i ti okiti ovaj usjek mnogim pećinama, s njihovim okamenjenim ribama, ježincima i ostalim bićima koja svojim tijelom stvorile Naš Dilj. Kao što mlada snaša iznenada nagradi svog deliju plodovima

svojih skuta, tako se i ti iznenada razli u mirnu plodnu dolinu i stvor na njenom kraju smaragdnu, zelenooku ljepotici Petnju, od koje je naša mala ali skladna družba krenula i evo ponovo joj se vraća.

A što se ono moglo dogoditi sa skromnom sumicom teško stečenoga novca brižno skrivenog ispod kaluta (dio nar.nošnje) na djevojačkim prsim? Još davno, dok nije izdubila ovaj usjek, napravi naša "vodica" u podatnoj stijeni na zapadnoj svojoj obali pećinu. Kao dječak u njoj sam se mogao skoro uspraviti, danas je puna nanesena lišća i humusa. U ono vrijeme mladići su dokazivali svoju hrabrost prespavavši barem jednu noć u njoj. A moglo se jer joj je promjer oko pet-šest metara. Kao otisak orijaškog diska. Narod je prozva Hajdučka pećina. Prema predaji služila je hajducima kao skrovište iz kojeg su presretali putnike. Nekada ih je bilo mnogo, jer većina današnjih sela uz cestu Gradiška-Brod bijahu u brdima, a selo Zdenci se i danas tamo

nalazi. Posljednji od tih hajduka, neki Jovo Čaruga čije je postojanje dokazano, haračio je ovuda pljačkajući sve bez razlike, a svakako one najslabije. Mnogi putnici ostaviše svoj pazar, a naročito snaše i djevojke. Ako su odmah dale novca ne bi ih dirao a bile su obavezne na šutnju, jer, priča se, da bi one koje bi se izlanule prilikom slijedećeg kobnog susreta bile ni više ni manje nego potkovane potkovicama sa svojih opanaka i takve poslane kući. Nekad bilo sad se spominjalo, a mi idemo dalje.

Narančasto sunce sada je na drugom kraju doline i sada hrastovi sa zapadne obale izvode svoje maštovite figure na bijeloj haljini izvorske kćeri. Jato pataka uzalud joj drži zelene oči otvorenima jer zelenilo postaje sve tamnije, snenije, ljepotica će ipak zaspasti, da bi sutra bljesnula novim sjajem. Stari se šaran povlači u toplu mračnu dubinu. Pozdravljam se umorni i zadovoljni. Iz udaljenog Završja dopire jedva čujni lavež pasa.

POSJEDNI MOHIKANCI NA STAPU

-Idemo ujutro rano markirati do Jelove Ruje, jer bih prije puta za Australiju želio završiti tu stazu. Ustajanje u pet, pokret u šest i zato na spavanje, ako opće uspijemo spavati - reče Tatek te večeri 1990.godine na Stapu, gledajući nas, poveliko društvo koje se tu skupilo.

Bilo nas je u toj maloj kolibi ništa manje nego osamnaest. Patak mali je s društvom već bio otšao dolje na Sjauševac da tamо prespava u sjenu. No dok smo jeli, nađe još jedna trojka, biogradsko-zagrebačka kombinacija.

- Zar je to ta slavna Tatekova koliba, tako mala i sitna, a mi smo mislili da je to hotel sa spavaonicama - reče nekako razočarano madam sa šeširom.

- To je naš Hilton - doda Smilja.

Ivan ih otpriće do kraja polja i pokaže im silaz do Sjauševca.

- Baš mi ih je žao - reče Tatek. Kada sam u društvu govorio da bi tu trebalo veće sklonište, svi su mi se smijali, a sutra će nam i ovo biti tijesno.

- Nema novaca, dragi Tatek. Velebit je svačiji kada treba uživati, a ničiji kada treba raditi ili platiti.

Smilja Petričević, Zadar

Ivan, Tatek i ja odemo na spavanje, dok je ostalo društvo naložilo vatrū i nastavilo pričati. Kada su legli, ne znam. Još nije ni svanulo kad me Tatek povuče za kosu koja je virila iz vreće i malo zatim doručak je bio gotov.

- Šteta što ovo nije pečeno prase - rekoh gledajući Gorana kako mirno spava na stolu.

- Ja bih radije da je to jedan dobro pečeni stari tukac - smije se Ivan gurajući Nedu s klupe kako bi mogao sjesti i jesti. Neda samo nešto promrmlja, sklupča se u klupku i nastavi spavati. Ja sam gurnula Gorana, sjela za stol i doručkovala.

Mjesec je još visio na tamnom nebu i obasjavao okolinu. Te stijene oko Stapa, oko te naše kolibice, uvijek su lijepе, u svaku dobu dana i noći, ali su zaista najljepše u sjaju punog mjeseca kada su posute srebrom, pa izgledaju kao likovi davnih božanstava. Lijevo od nas počeće se rumeniti Čučavac, a Debeli kuk sa svojom šumom još je u sjeni. Tatek danas želi markirati svoje prijašnje predmarkacije. Napravio ih je prije nekoliko tjedana, a danas ćemo trasu dovršiti. Za nama su ostale Torine, Donje Njivice i Gornje Njivice. Ivan neumorno siječe grane na

stazi, a ja idem za njim i pokazujem Tateku gdje da udari markaciju, tako da jedna pokriva drugu.

- Moramo se spojiti s VPP-om tamo kod Kamene glave, pa onda dolje za Jelovu Ruju. Nešto sam staze bio već našao, a na jednom mjestu je i izgubio jer sve je zaraslo. Moramo danas zajedno tražiti stazu. Bilo bi lijepo kad bismo tako otvorili Južni velebitski planinarski put, put koji bi usporedno s VPP-om vodio južnim padinama Velebita, s pogledom na more.

- Za koga? - pita Ivan. Tko ide ovuda, i za koga uopće markiramo? Tko ovuda uopće prolazi? Ima nas nekolicina starijih Zadrana, sa Tatekom na čelu, nešto Ličana, zatim idu medvedi, vukovi, lisice, po neki zec ili divlja svinja.

- O toj transverzali diljem cijelog Podgorja od Senja do Prezida, na visini od 600 do 1000, metara sanjao je i Rukavina. I on je bio utopist kao i Tatek, kao i ja, i ova naša generacija posljednih Mohikanaca zaljubljenih u Velebit. Kada mi odemo, sve će opet zarasti u šikaru. Čitao si Balenovu knjigu "Velebit se nadvio nad morem" punu tuge i nostalgije. Nema više Podgoraca, nema više nikoga. Umire planina kao što i mi umiremo. Eh, da smo mi Slovenci! - rekoh.

- Ajde šuti i ne kukaj! Uvijek će se naći neka luda koja će voljeti Velebit kao što ga mi volimo.

Staza se penjala, krivudala, motala, pela i opet silazila. Na jednom se mjestu nađemo pored neke jame, pa ne znamo kuda ćemo, ali se Ivan dosjeti. Udari ravno preko stijene i malo zatim poče nas dozivati:

- Ovuda je dobro, tu je hrbat, čvrsta stijena i lakše je nego dolje kuda je Tatek bio naumio.

- Dobro - reče Tatek, ali ipak idem da vidim kako je dolje - i odmagli niz strminu.

- Jama, divna, predivna, ima dno! - dovikuje Tatek.

- Lud je za rupama i jamama - rekoh smijući se te i ja kliznuh niz stijenu, a Tatek me dočeka na rukama.

Okolno stijenje bilo je vlažno i sivo, negdje se oglasila ptica, a svuda oko nas potpun mir.

Stajali smo neko vrijeme mirni i promatrali jedan drugoga, dok se Ivan nije oglasio odozgo, misleći da nam se nije što dogodilo. Izvukli smo se iz jame četveronoške poput medvjeda.

- To je onaj trenutak kada se izgubiš u vremenu i prostoru - reče Tatek Ivanu, kada smo stigli do njega.

Kretali smo se dalje i sve dalje, te konačno stigli i do mjesta gdje su završavale predmarkacije. Tatek ostavi boje u nekoj rupi, a mi se razvijemo u strijelce tražeći stazu ili bar nešto njoj nalik. Tatek stavљa oznake po stablima, a njihove sivkaste sjene izmiču mimo nas, dok mi šuteći koracamo. Kao da se probijamo kroz tihu i nijemu gomilu ljudi koji stoje s obje strane. I tada smo se našli u čor-sokaku, u gustoj šumi, nigdje nikakva znaka ni traga da bi tu mogla biti bilo kakva staza. Tatek mirno sjedne na stijenu, uzme kompas i kartu i poče mrmljati, mjeriti, promjeravati, oblizivati se, smiješkati, češkati se po glavi, a ja sjedjem na obližnji panj i počnem jesti.

- Heureka - povika odjednom Tatek, pa se prevali preko stijene i nestane. Nije mi se opće ustajalo, mirno nastavim jesti čekajući da se opet pojavi. Poslije nekog vremena evo Tateka. Lice mu je kao u mačka koji je upravo progutao kanarinca. Sada je opet sve u redu. Tatek stavљa oznake, Ivan siječe grane, a ja idem za njima prazne glave, bez misli i opterećenja. Mozak mi uopće ne radi, jer Tatek misli i za Ivana i za mene. Neka misli, sve je to on isplanirao, izrežrao, pa neka vozi.

- Dobar je ovo put - reče Ivan i mlatne sjekirom po drvetu.

- Vidi Panas - reče Tatek. Lijep je to vrh. Zagledamo se nas trojica u Panas kako se uzdiže put neba, a nebo bješe modre boje, tako hladne, a tako lijepе. Hodali smo dalje polako. Na stazi poneka mrtva bukva oborenata od groma, nagrižena crvima, trula od vlage, izvrnuta kao mrtvac. Suhe grane strše im u vis poput kostiju, a između korijenja još uvijek ima zemlje i kamenja koje ne

Tatek traži put

foto: Željko Poljak

da bukvi da uvene do kraja. Jedna se izvaljena bukva grčevito drži za zemlju isprepletenim korijenjem i žilama. Zaplićem se u to korijenje i zamalo da ne zaronim nosom u vlažnu zemlju.

- Pazi kako hodas i ne hvataj zjake - opomene me Ivan, ali ne prode ni minuta, a on sjedi između korijenja, prljav od blata, pa se smije.

- Čoro - rekoh mu.

Konačno stižemo do Jelove Ruje, zapravo maloga prljavog svinjca. Možda je čak čistije u svinjcu i kokošnjcu nego ovdje.

- E, pa ovo je prešlo svaku granicu - rekoh briesno. Zar nema nitko, ama baš nitko smisla za

ovaj naš Velebit, za našu predivnu planinu. kako bi bilo divno da nakon svaka tri-četiri sata hoda imamo čisto sklonište gdje bi se mogla glava zakloniti, gdje bi se čovjek mogao odmoriti.

- Ajde ne budali - reče Ivan. Što ti vrijedi ljubav nas nekolicine, kada većinu to ne zanima. Svakako da bi se moglo ostvariti to što želiš, ali za to treba zagristi, a mi smo naučili zarađivati ne radeći ništa. Bolje da prestanemo s diskusijom i da se iz ovog svinjca vratimo u naš Hilton na Stapu.

Za nepuna dva sata opet smo bili na Stapu, gdje nas je čekalo društvo s toploim juhom i vatrićem koja je veselo pucketala.

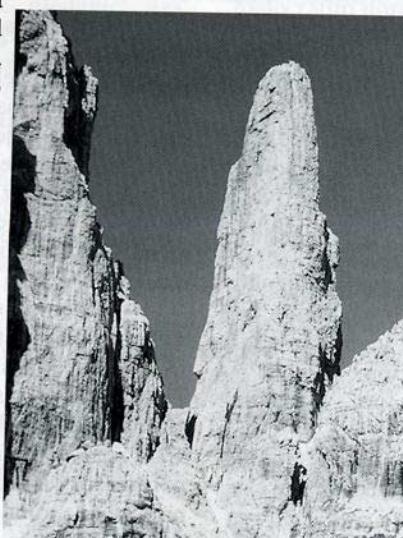
U BRENTI

NAJLJEPŠOJ SKUPINI DOLOMITA

Đenka Špralja, Zagreb

Ako su Alpe neprekinuti lanac planina, Dolomiti su njihove razbacane karike, razdvojene prostranim zelenim dolinama. U njima su se smjestila mala mjesta, od kojih su mnoga postala poznata skijaška, planinarska ili alpinistička središta zahvaljujući upravo ljepoti i atraktivnosti ovih planina (Cortina d'Ampezzo, Madona di Campiglio, Brunico...). Dolomiti su dobili naziv po Francuzu Deodatu Dolomieu koji ih je krajem 18. st. geološki proučavao. Najviši je vrh Marmolada (3400 m), na kojem se nalazi jedan od najvećih ledenjaka Europe. Vrhovi Dolomita visine su oko 3000 metara, a mnoge od njih prvi je ispenjao Paul Grohman (osnivač Austrijskog alpinskog kluba) u drugoj polovici 19. st., dok su njihove najteže stijene ispenjane tek početkom 20. st. (Civetta, Cima Grande).

Mnogi putevi u Dolomitima Brente izvedeni su smiono kroz vertikalne stijene, na visini iznad 2600 m, i kroz mnoge prijevoje, tako da su prozvani " putevi kroz prijevoje" i "nebeske staze". Svatko tko ima dovoljno planinarskog iskustva i ne pati od vrtoglavice na strmim stijenama,

Campanelle Bassa - simbol Dolomita

može ih proći. Svi su dobro označeni, tako da uz planinarsku kartu i vodič s opisom puteva, njihove dužine, težine i karakteristika možete sami isplanirati dnevne ture i razne varijante. Domovi su lijepi, ugodni, vrlo dobro opskrbljeni i noću mirni (poslije 22 sata je tišina).

Naša četvorka krenula je jednog ljeta prema Brenti, najljepšoj i najzapadnijoj skupini u Dolomitima. Nitko od nas dotad nije bio тамо. Cijeli je put isplanirala i vodila nas njime Iskra Jovanović.

Put do pokrajine Trento, gdje su smješteni Dolomiti Brente, dugačak je oko 800 kilometara. Zastali smo u Kranjskoj Gori i Lienzu (Austrija) te do večeri stigli u planinarski dom Tre Scarpeti pored gradića San Candido, gdje smo noćili. Mogli smo stići brže i dalje, ali mi smo odabrali sporije i ljepše. Ovaj je dom smješten upravo idealno za odmor na dugom putu. Autom se može stići do parkirališta u šumi, u nacionalnom parku Sexto, a odatle preostaje samo četvrt sata hoda do doma pod vrhom Tre Scarpeti u Dolomitima Sexto.

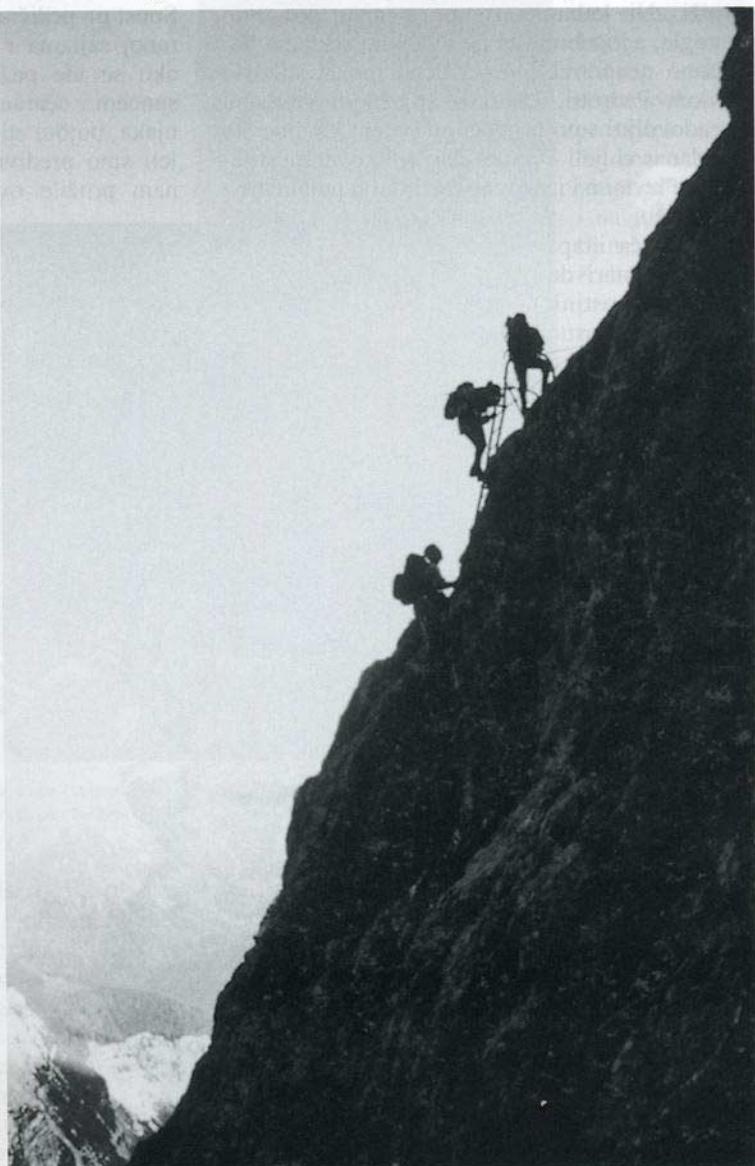
Sutradan smo rano krenuli

prema Bolzanu i Madoni di Campiglio, obišli na kratko te gradove, snabdjeli se kartama i dodatnim vodičima te se odvezli još 4 km do doma Vallasinela (1540 m), gdje se može ostaviti auto na prakiralištu. Od parkirališta do doma Graffer (2261 m) ima sat i pol hoda. Padala je kišica te nam se samo na trenutke iz oblaka pokazuju obližnji Dolomiti. Izgledaju veoma privlačno. Naš je plan bio proći uzduž skupine Brenta koja je dugačka dvadesetak kilometara. Putevi u njoj trasirani su uglavnom poslije drugog svjetskog rata. Najstariji, "Via Bocette centrali", potječe iz 1936, a najmladi "Beninni", iz 1972. godine. U Dolomitima ima pet vrsta puteva: obični pješački (sentieri) i tzv. ferate ili osigurani putevi, koji su razvrstani u 4 skupine po težini (laki, srednji, teški i vrlo teški). Mi smo prolazili običnim lakim i srednjim putevima, a jedan teški smo tek izvidili. Vrijeme je ovdje uglavnom bolje u prvoj polovici dana, pa je bolje dnevni put tako planirati da se on prijeđe prije popodnevnih oluja. Etapa između Graffer i Tuckett tek je uvod u najljepše puteve Brente.

Nakon kišnog vremena prvog dana, novo nam jutro počinje suncem. Jutarnje rumenilo obasjava 3556 m visoku Presanellu, golemi ledenjak Adamello i skupinu Ortler na sjeverozapadu (blizu 3900 m). Spremamo se proći osiguranim putem S.O.S.A.T do doma Alimonta na 2580 m. Jutro je svježe. Prekrasan je vidik na sve strane oko nas, a naročito na impresivne vertikale, u stijene usjećenu stazu, vertikalne i do 20 m visoke ljestve, a ispod nas u dubine..... Tu se nije na odmet osigurati prsnim nazevom, a tako i na još mnogim sličnim mjestima. Nakon tri sata tako izazovnog

puta, s izvanrednim vidicima, stiže se do doma Alimonta (2580 m). Put "Via Bocette Centrali" do doma Pedrotti krajnje je fantastičan - najprije prelazi ledenjak, pa vertikalni niz ljestava (Bocca degli Armi na 2700 m), s kojih dolazi na dugu usku vodoravnu policu usjećenu u vertikalnu stijenu visoku i do 900 metara! Polica je osigurana sajlorom. Vertikale iznad, vertikale ispod nas!

Nažalost, oko podneva vrijeme se počinje

Na putu S.O.S.A.T. karakteristične ljestve

foto:Denka Špralja

kvariti i kad nakon sat i pol stižemo do Campanilla Basso (2877 m) i Alto (2938 m), simbola cijelih Dolomita di Brenta, počinje čak sniježiti. To je ipak bolje nego da kiši, jer se sporije močimo i ipak imamo bolji vidik. Kroz snježnu izmaglicu promatramo "Zvonike" načičkane alpinistima. Prošavši pored Campanille opet stupamo na polici u stijeni, malo širu i bez sajle za rukohvat. Cijelih sat i pol, dok idemo po njoj, sniježi. Ni kabanice nam tu nisu dovoljno pomogle, a kišobrani bi na ovakvim stazama bili potpuno neupotrebljivi. Prilično mokri stižemo na dom Pedrotti. Usprkos snježnom vremenu prezadovoljni smo prijeđenim putem i svime što smo danas vidjeli - fantastično oblikovanim stijenama te izvrsno i izazovno trasiranim putem kroz njih.

Sljedeća etapa je put Brentari do doma Agostini. Opet prekrasno jutro. Prema istoku se siluete nizova planinskih lanaca kupaju u osunčanoj plavičastoju jutarnjoj izmaglici. Do prijevoja Tossa put ide po mnogim ledenjacima, ali oni nisu jako strmi ni skliski. Najljepša slika opet je skupina oko Campanilla Basso. To je prekrasan i elegantan stup visine 2877 m, koji se izdiže iz prijevoja 2620 m. Cijela skupina uranja u modrinu jutarnjeg neba. Ova neopisiva ljepota držala nas je očarane i ushićene, magnetski prikovana pogleda.

Put dalje ide po ujutro osunčanoj polici do pri-

jevoja Tossa, nakon čega se spušta po sjenovitoj, mjestimično zaleđenoj stijeni, do osunčanog ledenjaka. Na prijevoju Tossa, pod najvišim vrhom cijele skupine (Tossa 3173 m), otvorio se nov očaravajući vidik na nevjerljivo oblikovane stijene visoke i do 400 metara. Okrunjene su mnogobrojnim šiljcima prekrasnih boja, a modro nebo ukrašeno je pokojim bijelim, bijelim oblakom. Cijeli put vodi od ljepšeg ka ljepšem. Spust po prilično zaleđenoj strmoj stijeni, osiguranoj sajlama i ljestvama, nije jednostavan, ali ako se ide pažljivo nema opasnosti. Ogrijani suncem i očarani ljepotom valovite bjeline ledenjaka, bojom stijena i plavetnilom neba, doživjeli smo predivne i neizbrisive trenutke što su nam pružile ove planine. Do doma Agostini (2410 m) preostaje oko pola sata spusta. Smjestio se pored dviju goleme odvaljene stijena većih od njega samoga. U blizini doma se na maloj uzvisini nalazi simpatična kapelica. Nakon popodnevne oluje odštali smo se do početka puta Castiglioni, koji je u dužini od oko 200 m do prijevoja zapravo IV stupanj alpinističke težine, ali osiguran sajlama, ljestvama i mostovima. Malo smo se popeli da iskušamo bar dio tog izazovnog puta. Ostatak dana uživali smo u šetnji i izvanrednom vidiku na okolne stijene i vrhove, na stjenoviti amfiteatar preko koga su prelijetali oblaci te su se nad njim smje-

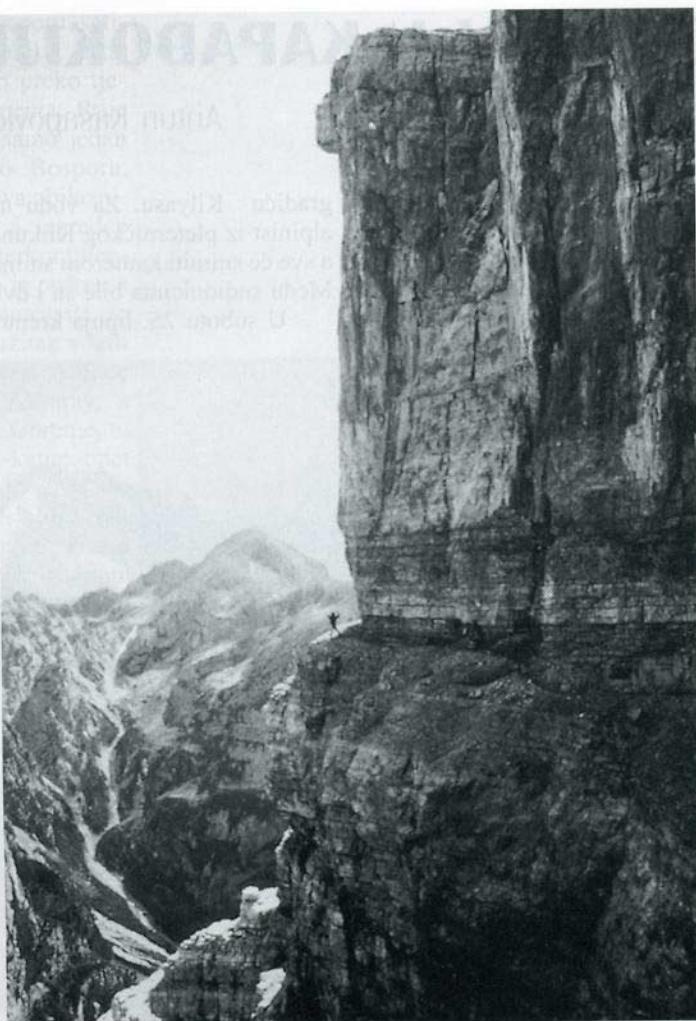
Prijevoj "Boca Degli Arni",
2700 m odakle počinje put "Bochete Centrali"

foto:Denka Šprajla

njivali bjelina oblaka i plavetnilo neba, toplina sunca i hladnoća sjena.

Novo jutro još ljepše i još hladnije. Samo jedan stupanj iznad nule. Jutarnje sunce grijе tek vrške visokih stijena, dok mi još čeznemo za njegovom toplinom. Lakim obilaznim putem Palmieri vraćamo se prema domu Pedrotti, odakle počinje put Orsi. Ponovno ona prekrasna jutarnja slika - plavičasti obrisi vrhova na istočnom obzoru. Put Orsi prolazi uzduž našega prijeđenog puta s druge strane masiva, dijelom po siparima u podnožju ovih prekrasnih stijena, dijelom preko vrhova, ali nije težak jer

nema velikih visinskih razlika. Baso, Baso! - naš elegantni miljenik opet dominira slikom. Od prijevoja Tuckett počinje put Benini. Njegov se najteži, vrlo strm dio, nalazi na početku. Tu je stotinjak metara uspona vertikalnim ljestvama i sajlama, a nakon toga prijelaz nekoliko kraćih ledenjaka do sljedećeg prijevoja. Nebom su prolazili prekrasni oblaci fantastičnih oblika i duginih boja. Jeste li ikad vidjeli takve oblake?! Ostatak puta je dugačak i lak spust po polici urezanoj u stijeni do prijevoja Groste i dalje po visoravni do doma Graffer. Kasno popodne provodi-

Na putu ORSI; visine, visine - dubine, dubine i smioni planinari
,2700 m odakle počinje put "Bochete Centrali"

foto: Iskra Jovanovića

mo na ležaljkama pored doma, gosteći se i uživajući u suncu okupanim stijanama, vrhovima i ledenjacima te u ukupnom doživljaju ne samo današnjeg izvanrednog dana, nego svih dana provedenih među ovim slikovitim vrhuncima i na još slikovitim putevima. Kako li sile prirode i beskočnost vremena umiju iz kamenih gromada izvući ove fantastične oblike?! Na ovakvim mjestima jednostavno se stope s prirodom, postajete jedno s njom.

Vrijeme ovdje teče i nudi vam na trenutak svoje obilje. Misli jednostavno nestaju i u vas se bar načas useli blaženstvo vje-

čnoga trenutka, harmonije, ljepote i spokoja. Da je samo moguće duže zadržati ove trenutke!

Zato nas planine i njihovi vrhovi neodoljivo i uvijek ponovno privlače, jer ako ovi trenuci i ne traju dugo, makar na čas postaju vječnost i mi bar učestalošću pokušavamo produžiti njihovo trajanje.

P.S. Put, spavanje, večera, jutarnji napitak, karta, vodič, hrpe razglednica i još po koja sitnica, sve nas je to koštalo samo 200 DEM.

NA ERCIYASU I U KAPADOKIJI

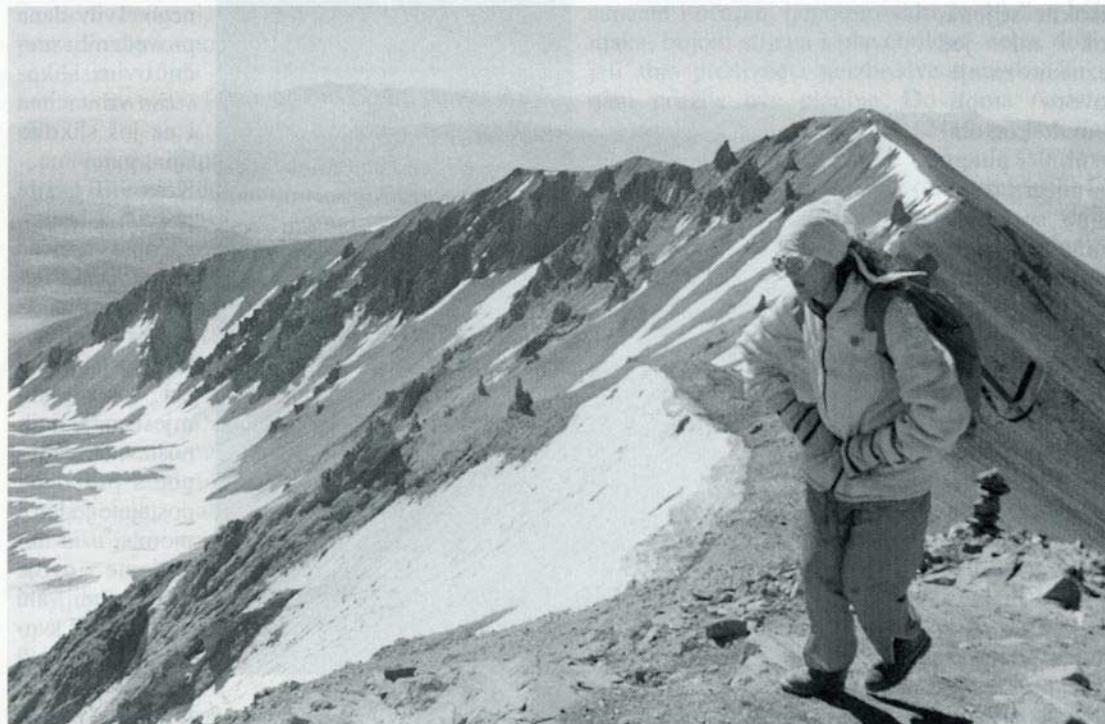
Slavonski pohod u Malu Aziju

Antun Kasapović, Đurđenovac

U svibnju 1994. sazrela je zamisao o pohodu u središnju tursku pokrajinu Kapadokiju, s usponom na ugasli vulkan Erciyas (3917 m). Prema dogovoru pet slavonskih društava (Zanatlija iz Osijeka, te društva iz Belišća,

gradiću Kilyasu. Za vođu uspona određen je alpinist iz pleterničkog Klikuna Mislav Bošnjak, a sve će snimiti kamerom snimatelj Krešo Fumić. Među sudionicima bile su i dvije liječnice.

U subotu 25. lipnja krenuli smo iz Osijeka,

Pogled na rub Kratera

foto:Antun Kasapović

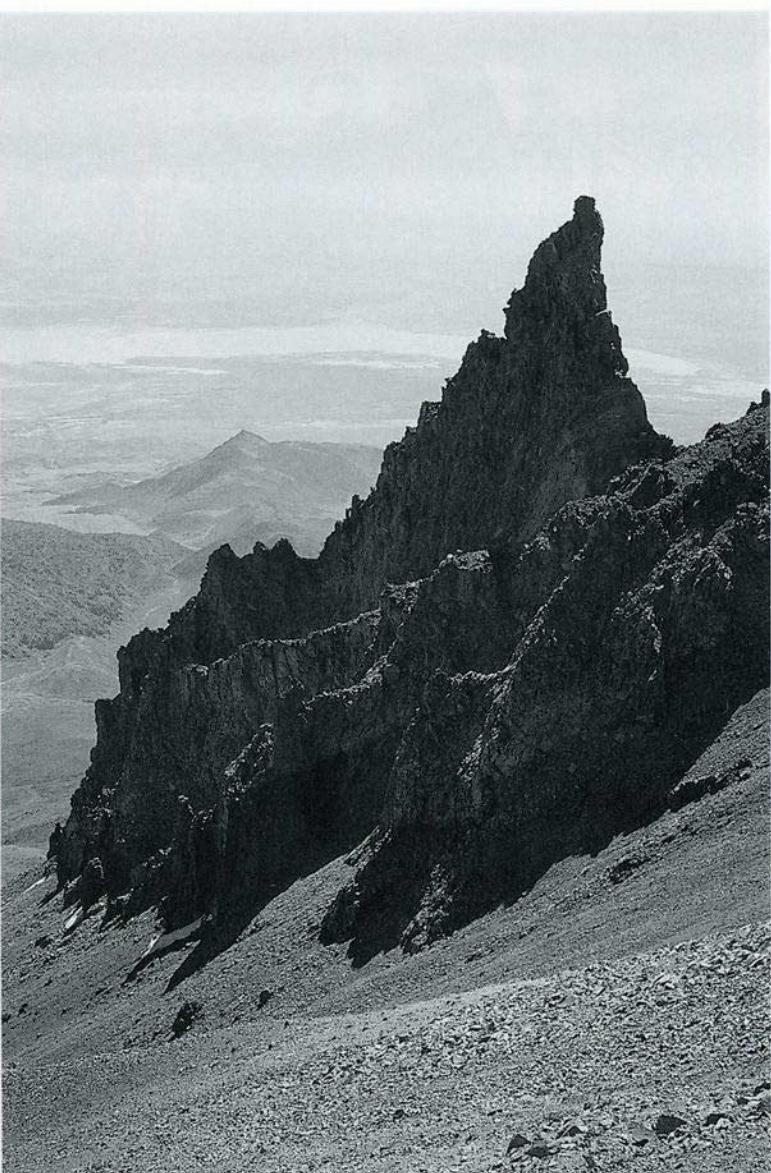
Đurđenovca, Feričanaca, Pleternice i Daruvara) trebalo je napuniti jedan autobus, uglavnom penjačima, i krenuti početkom ili krajem ljeta da se izbjegnu najveće vrućine. Odmah je određen vođa puta (Vlado Obad) i kuhar (M. Ivanović), a svi su dobili zaduženje da nađu što više sredstava za put (novac, hranu, robu i sl.).

Ubrzno je sastavljen program za dvanaest dana pohoda preko Mađarske, Rumunjske, i Bugarske. U Turskoj je predviđeno zadržavanje u Edirni, Nevesehiru, Göremu i okolici, a u povratku u Ankari, Istambulu i crnomorskom

ali nismo daleko stigli; već smo na obilaznici imali prvi kvar na autobusu, a na graničnom prijelazu u D. Miholjcu više se nije mogao upaliti motor. Vratio nas je drugi autobus u Osijek, gdje smo čekali još dva dana i ponovo pošli, ali sada s drugim autobusom. Dana 29. lipnja stigli smo u Edirne, gdje smo pronašli Fifty-camp i tamo se smjestili, a popodne smo razgledali čuvenu Sinanovu džamiju Selimiyu i Staru džamiju. Nakon prvih dodira s novom kulturom, mnogi su ostali zapanjeni. Čistoća i urednost kampa, s bazenom i barom, oduševila nas je. Sutradan smo

se uputili prema Bosporu, satima smo se vozili kroz Carigrad što se širi preko tjesnaca na oba kontinenta. Prije pet godina bio je samo jedan viseci most preko Bospora, sad je načinjena nova obilaznica oko Carigrada i izgrađen još jedan takav interkontinentalni most. Upravo je pušten u promet i novi autoput do Ankare i pravi je užitak voziti se tom cestom. Kod Ankare smo skrenuli za Aksaray, a onda za Nevşehir i Göreme. Tu smo pronašli Kaya-kamp, opet s bazenom. Odavde smo već sutradan započeli obilazak Kapadokije, poznate širom svijeta po svojem prirodnom fenomenu. Danas ugasli vulkan Erciyas i Hasandagi izbacivali su kroz povijest pepeo i lavu po ovom području, a vjetar, kiša, snijeg i vodenim tokovima preoblikovali su nataloženi pepeo u jedinstveni pejzaž. Stvorena je neponovljiva ljepota dolina, stožaca, gljiva, dimnjaka...

Čovjek je oduvijek nasejavao ove krajeve, ispočetka kopajući u mekanom kamenu pustinjačke spilje, da bi poslije širili svoje nastambe i "gradili" čitave crkve i samostane. Nastali su čitavi gradovi kopanjem stotinjak metara duboko i oblikujući unutrašnjost tako da su sve zidani objekti, sa stupovima, ispustima, lukovima i stropovima. Danas ljudi ovdje više ne stanuju, ali je čitavo područje puno turista sa svih strana svijeta, ponajviše Japanaca. Sakralni objekti od kapelica do bazilika - oslikani su biblijskim likovima i motivima. S dolaskom Islama u ovaj kraj namjerno su uništavani, ali se danas o njima vodi briga zbog razvoja turizma. Za potpunu ponudu pobrinuli su se mnogobrojni trgovci i obrtnici, prodavajući razne suvenire i ukrase, a voljni su

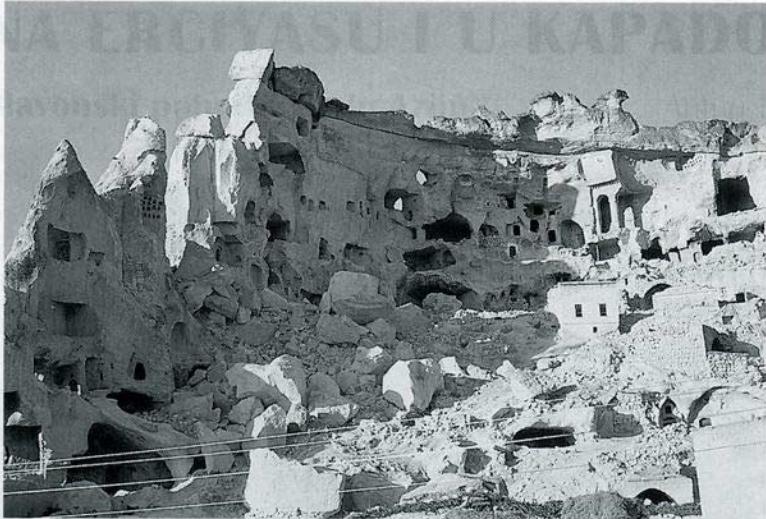

Erciyas, na rubu Kratera

foto: Željko Poljak

pokazati i svoju vještina izrade. Koriste ponajviše prirodne materijale: vunu, svilu, pamuk, glinu, kožu, poludrago kamenje, srebro i zlato. Ponuda jela i pića neočekivano je velika i raznovrsna, a obiluje voćem i povrćem; cijene su povoljne, ali je poželjno da se cijenjate.

Na putu za Erciyas (Erdžias), našu odabranu planinu zbog koje smo i došli, prošli smo kroz Cezareju (Kayseri) i autobusom stigli do plani-

Góreme, grad iduben u tufu

foto: Željko Poljak

narskog doma na 2150 m (Dag evi). Popodne smo se podijelili u dvije skupine i dok su jedni pošli na trekking iznad doma, druga je skupina pošla sa šatorima i vrećama da prespava na većoj visini te tako uštedi 350 dolara, jer je noćenje 25 dolara po osobi. Od doma do vrha i natrag potrebno je od 12-14 sati. Treba ustati rano ujutro da bi za dana stiglo nazad, jer se sutradan uveče vraćamo u kamp. Staza nije obilježena, ali se lako uočava jer vodi rubom kratera. Većina je ovdje prvi puta prešla 3000 m i prvi put osjetila visinske poteškoće. Do 3700 m svi su stigli bez većih poteškoća, ali ispireni jakim i hladnim vjetrom. Zbog pogrešnog podatka da nema snijega u ovo doba godine, nismo nosili potrebnu opremu i jedva smo skupili četiri kompleta. Pošli smo u jednom navezu kroz snijeg prema vrhu. Vrh je nepristupačan, a stijena iz njega ispada već na lak dodir, tako da se zadnjih petnaestak metara prema vrhu ne može ispeti ljeti kad nema snježnih za-

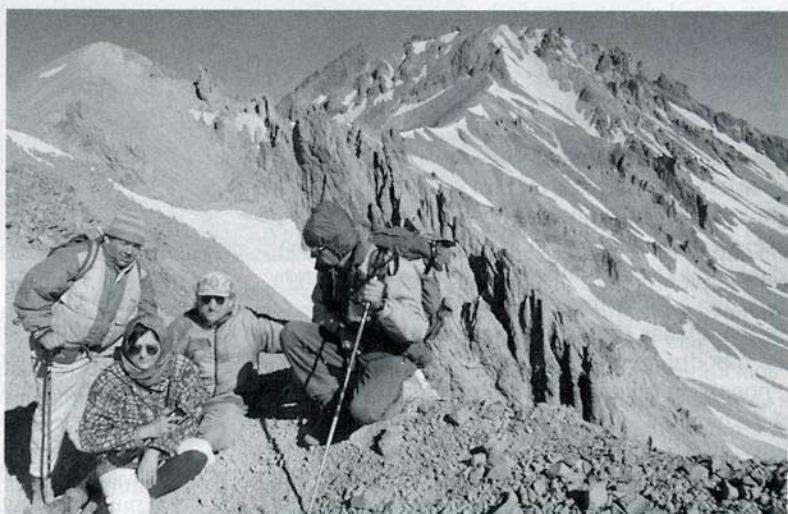
puha, jer su oni čvršći od stijenja. Tako smo upotpunili svrhu pohoda i osvojili 3900 metara visoku planinu.

U povratku se većina vratila rubom kratera, a nas četvoricu smo se spustili niz kraterne bismo li skratili silazak do doma. U dnu kratera smo se razvezali, skinuli dereze, pa doklizali na 3000 metara, gdje završavaju snježni ježići. Tu odmah počinje škrta i bodljikava ispaša za ovce na izrovanim gomilama kamenja i pepela. Svi smo stigli prije zalaska sunca do doma i zatim po planu u kamp.

Idući smo dan razgledavali podzemne gradove Kapadokije, a onda pošli nazad prema Evropi.

Tako je okončao 12-dnevni pohod Slavonaca Turskoj novoj turističkoj velesili, koja obiluje rijetkim prirodnim posebnostima i mnogim kulturno-povijesnim spomenicima, od antike i kršćanstva do islama.

Za planinarenje u Turskoj preporuča se osim toga Turos gorje uz Sredozemno more, Kackar uz Crno more i planine oko jezera Van, dok je zasad u pitanju dozvola za uspon na Ararat (5165 m).

Ispod vrha, 3450 m

foto: Antun Kasapović

OD ZAGREBA DO VRHA KLEKA ZA 22 MINUTE

Darko Berljak, Zagreb

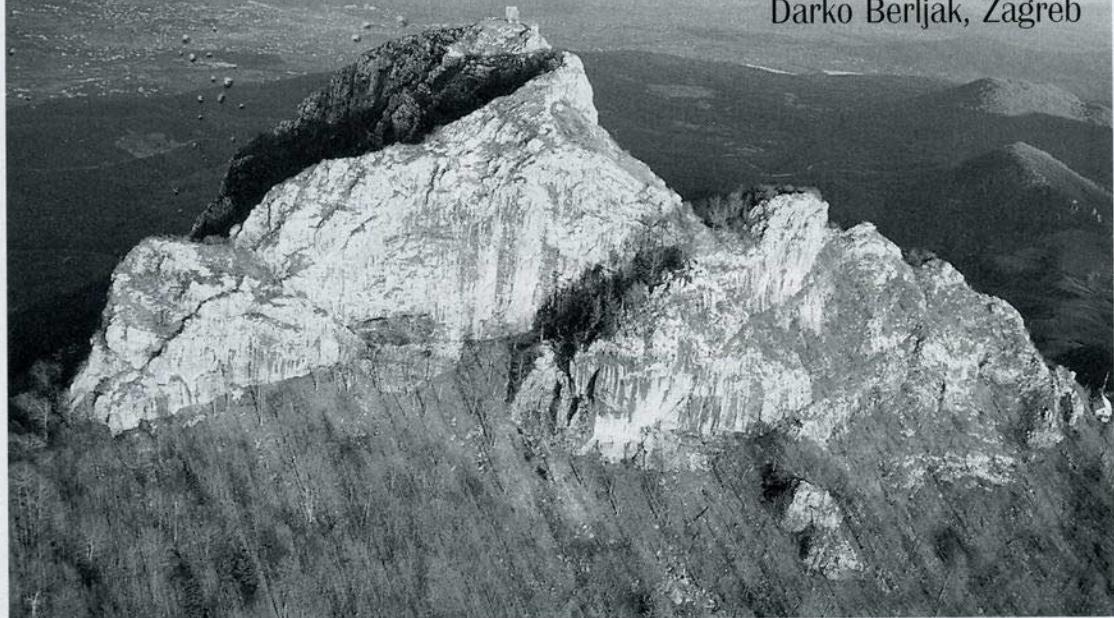

foto:Miro Brozović

Klek

Prvi puta na Kleku bio sam prije gotovo 30 godina. Krenuo sam ranim jutarnjim vlakom za Rijeku, sišao u Ogulinu i nastavio pješice do doma pod Klekom. Nakon okrepe, zagledavajući se u Podklekovu stijenu, uživajući u pogledu sa sedla na jugoistočnu stijenu i šetajući dalje po stazi, došao sam do vrha negdje poslije podneva, odnosno oko sedam sati nakon polaska iz Zagreba.

Tim sam načinom dolazio još nebrojeno puta, a s vremenom se put i malo skratio zbog vožnje automobilom do Bjelskog.

Svako od tih putovanja bilo je lijepo na svoj način, uvijek privlačna i divna planinska priroda, razna godišnja doba, od sunčanih do maglovitih, kišnih ili snježnih dana, a nemali broj puta spoticao sam se po klečkim stazama i po mrklom mraku.

Da ču na sam vrh doći iz Zagreba za malo više od dvadeset minuta nije mi nikada padalo na pamet sve do sredine veljače ove godine kada sam dogovarao snimanje reportaže o pripremama za ekspediciju "Everest '97" s odgovornima u HRT-u i Večernjem listu.

Njihovi snimatelji nisu pokazali preveliku volju da nas prate negdje u visoke planine i trebalo je nešto smisliti da vuk bude sit, a i koza cijela.

Pošto s nama na Everest idu dva pripadnika Specijalne policije MUP-a RH, s kojima nas veže prijateljstvo od ratnih godina na južnom Velebitu i alpinističkih tečajeva što su ih kod nas završili, a poslije su se i aktivno počeli baviti alpinizmom, vrlo je jednostavno bilo dogоворити se da planirano obavimo s njihovim helikopterom.

Došli smo u Lučko, iz letjelice "Bell 12" već su bila izvađena sjedala, kako bi nas unutra što više stalo, i desetak nas se uguralo u helikopter. Sjeli smo na naprtnjače i poletjeli prema Ogulinu. Gužva i način sjedenja podsjetili su me na nekadašnja romantična putovanja na Klek kada bismo autostopirali neki traktor da nas prevezе do Bjelskoga.

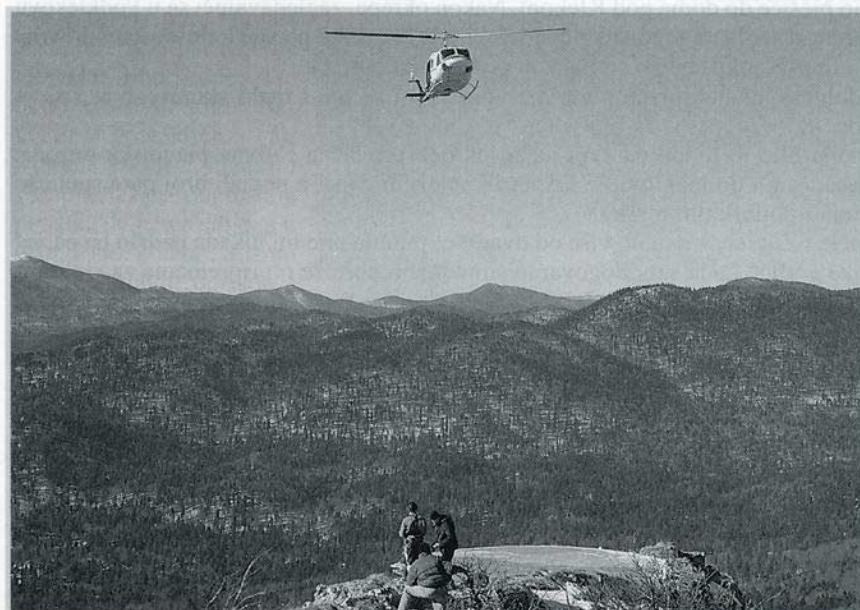

1

Jedina je razlika bila da ovog puta jurimo brzinom od preko 200 km na sat na visini 50 metara. Za desetak minuta već smo preletjeli pokraj Karlovca i nastavili uz Dobru, a nije prošlo ni dvadeset minuta i već je i Ogulin bio iza nas. Uz grmljavinu elise počeli smo se naglo dizati uz samu južnu stijenu i kao u liftu došli pod sam vrh.

Na izlazu iz Omladinskog smjera na planinarsku stazu, nedavno je izgrađen heliodrom promjera oko sedam metara, na koji se metalni kukac vrlo elegantno spustio 22 minute nakon polijetanja iz Zagreba. Nimalo planinarski, ali taj novi pogled na krajolik i Klek iz zraka uistinu je nešto neponovljivo i poseban doživljaj.

2

FOTOGRAFIJE:

- 1 - Ukravanje u Zagrebu
- 2 - Klečice iz zraka
- 3 - Dvadeset minuta kasnije - Klek je već pred nama
- 4 - Spuštanje
- 5 - Parkirani helikopter blizu vrha Kleka
- 6 - "Gluma" za novine i tisak

foto: Darko Berljak

Odgumlili smo sve se u gornjem dijelu stijene tivnije kadrove za snimat

Sve je trajalo tek malo stara mjesta i krenuli pre

Doviđenja Klek, two posjetim na stari i pravi r

4

5

6

je bilo potrebno za novinare, spuštajući i penjući dok je helikopter zujao oko nas tražeći čim atraje.

više od jednog sata. Zatim smo se ukrcali na svoja a Zagrebu.

Ijepota iz zraka samo me je potakla da te uskoro čin, ne uz pomoć elisa, već vlastitih tabana.

3

KAKO SU "RASPRODANI" ROŽANSKI KUKOVI

Eponimi u planinama i planinarstvu

Željko Poljak, Zagreb

Prije sedam desetljeća izazvali su tadašnji Čelnici Hrvatskog planinarskog društva (HPD) negodovanje planinarske javnosti, pa Čak i podsmijeh, zbog prakse da imenima članova uprave HPD-a nazivaju ne samo planinarske kuće što ih je HPD gradilo, nego i neke vrhove u planinama.

Počelo je s planinarskom kućom pod Vučjakom na Zavižanu, koju je ljeti 1927. svećano otvorio predsjednik HPD-a Josip Pasarić i nazvao je tom prilikom Krajačevom kućom s ovim obrazloženjem: "To je mjesto izabralo i dao inicijativu za tu kuću bivši predsjednik HPD-a g. dr. I. Krajač, koji je prošle godine kao ministar trgovine i industrije državnom potporom i omogućio brzu gradnju nove kuće. Poradi toga je HPD i prozvalo na harnu spomen tu kuću njezinim imenom Krajačeva kuća na Zavižanu" (HP 1927, str. 107). Krajač se za taj čin Pasariću uskoro odužio prilikom otvorenja Rossijevo skloništa u Rožanskim kukovima (1929), nazvavši stijenu iznad skloništa Pasarićevim kukom, a iste je godine i novoootvorena kuća na Ivanščici dobila Pasarićovo ime.

Eponimima planinarskih kuća, tj. davanju naziva po imenima zasluznih članova (eponim, naglasak na drugom slogu; od grč. eponimos, onaj po kome je nešto nazvano), i ne bi bilo toliko

prigovora, ali je bilo neprihvatljivo što su HPD-asi počeli svojim imenima nazivati i navodno bezimene stijene u Rožanskim kukovima. Još 1928. Josip Poljak u svom studioznom članku o Rožanskim kukovima (HP 1928, str. 233) ne upotrebljava nijedan eponim, da bi već iduće godine 25. travnja Krajač, koji je s ing.

Krajačeva kuća na Zavižanu prije 70 godina

Premužićem istraživao Kukove, počeo s davanjem eponima pojedinim vrhovima. Krajač sam kaže: "Ovaj bezimeni, teško pristupni toranj, prozvali smo u spomen prvog uspona Premužićevim tornjem", a idućega je dana drugu stijenu nazvao Poljakovim tornjem (HP 1930, str. 152). Iste godine Krajač piše opsežnu studiju o Rožanskim kukovima u kojoj, sistematizirajući vrhove, bez ustručavanja jedan od njih naziva svojim imenom, Krajačev kuk! (HP 1930, str. 246). Tako su "svoje" kukove dobili još Dragutin Hirc i Vjekoslav Novotni. HPD-ovi rivali iz HTK Sljeme ismijavali su takvu praksu, tvrdeći da si HPD-ova vrhuška, sjedeći za stolom i nadahnuta rujnim vincem, melusobno dijeli velebitske vrhove. Ali eto, i mi smo podlegli eponimiji, pa i danas još pojedine vrhove u Rožanskim kukovima nazivamo tim imenima. Istina, Krajačeva je kuća nakon obnove poslije drugog svjetskog rata preimenovana po bivšem partizanu Milanu Žeželju, ali ga je vrijeme ubrzo pregazilo pa se

taj dom danas zove jednostavno Dom na Zavižanu. Možda je Krajač pri tom i nepravedno zaboravljen.

Eponimska epidemija, međutim, nije se ugасila ni do današnjega dana. Sjetimo se i opet Velebita, gdje su planinari najprije jedan vrh nazvali Zoranićevim imenom (g. 1973), затim drugi imenom Nazorova "heroja" Brunda (1979). Noviji je primjer dom u

Sekulićima na Žumberku, koji je nazvan Farkaševim domom, a upravo su u toku pripreme da se neki vrhovi u Hajdučkim kukovima nazovu imenima pokojnih zasluznih planinara. Takvih primjera i pokušaja svako malo ima i u drugim područjima naše zemlje.

Postavlja se pitanje što se smije, a što nije

Spomenik V. Holjevcu, rad kipara
Z. Gračanina

dolično. O tome ne postoji nikakav propis ni zakonska odredba, ali postoji nešto što se naziva dobrim ukusom. Misao vodilja mora nam biti planinarska etika, tj. skup nepisanih pravila o tome što je dobro i ispravno. Etika je iznad svih propisa i zakona, pa nam mora biti mjerodavna i u pitanju eponima. Sažeto rečeno, valjalo bi se držati ovih pravila:

1. Eponim se ne može i ne smije dati ničemu što je stvorila sama priroda, dakle vrhu, planini, stijeni.

2. Valja poštivati narodno nazivlje i uporno tragati za njim propitivanjem kod najstarijih mještana u okolini.

3. Ako se zasigurno utvrdi da je neki vrh

bezimen, a praksa traži da ga imenujemo, valja izabrati takvo ime koje će imati osnovu u nekome njegovom prirodnom svojstvu, poštujući pri tom narodnu tradiciju i duh hrvatskog jezika (npr. Obla glava, Orlova stijena, Krivi kuk, Bezimeni vrh i sl.).

4. Eponimi se mogu dati jedino djelima ljudskih ruku, npr. nekoj planinarskoj kući (Schlosserov dom, Tatekova koliba), izgralenoj stazi (Premužićeva staza, Leustekov put, Horvatove stube), prvenstvenom usponu u stijeni (Brahmov smjer, smjer Dragman-Brezovečki) ili nekoj obilaznicici.

5. Valja upotrebljavati samo eponime pokonjnika, i to uz uvjet da su stvarno bili u nekoj vezi s objektom o kome je riječ.

Sjetimo se ponovno besmislice sa Žeželjevim domom, Titovim vrhom na Šar-planini, pa i zavrzlame s Trdininim vrhom u Žumberku. Apsurdna situacija s ovim potonjim zorni je primjer čemu vode neprimjereni eponimi. Mi Hrvati taj vrh nazivamo, začudo, sloven-

skim imenom Sv. Gera (ili Sv. Jera, po ruševinama kapelice Sv. Gertrude na vrhu), Slovenci nam istodobno zamjeravaju što ga ne nazivamo po književniku Janezu Trdini kako su bili odlučili novomečanski planinari 1923. godine, a mi smo u toj nedoumici posve zaboravili na hrvatski naziv Sv. Iliju, po hrvatskoj kapelici što se nalazi na vrhu tik do kapelice Sv. Gere. I što je najljepše, nedavno je kapelica Sv. Ilijije obnovljena i postala ciljem planinarskih i vjerničkih hodočašća, dok je kapelica Sv. Gere i dalje ruševina. Recimo usput da je u južnoj Hrvatskoj mnogo vrhova koji nose ime nekog sveca, a to stoga što je na vrhu kapelica dotičnog sveca ili je bar sačuvana tradicija o nekadašnjoj kapelici.

Svaka čast poštivanju uspomene na neku zaslужnu ličnost, no kad god upotrebljavamo neki eponim, uvijek će biti dilema i sporenja. Na

Schlosserove stube u Zagrebu

foto: Željko Poljak

primjer: je li ispravnije dom u Sekulićima na Žumberku nazivati imenom onoga koji ga je velikodušno poklonio planinarskoj organizaciji

(Danijel Derežić) ili onoga koji se požrtvovno posvetio njegovoj obnovi (Boris Farkaš)? Da i ne spominjemo ekstremne primjere, kao što je Dom kraljice Marije na Mosoru (dan danas dom "Umberto Girometta"), Kronprinzessin Stephanie Schutzhau na Učki (poslije preimenovan u Rifugio Duchessa d'Aosta), Borisov dom u Paklenici (dan danas se planinari pitaju tko li je bio taj Boris).

Zaključak: nipošto eponim planini, nekom vrhu ili stjeni! Hoćemo li na dostoan i trajan način sačuvati uspomenu na neku dragu ili zasluznu ličnost, učinimo to vlastitim trudom.

Schlosserove stube u Zagrebu

foto: Željko Poljak

Samо djelo koje smo stvorili svojim rukama ili umom bit će istinski spomen i dokaz poštovanja. Dobrih primjera ima koliko hoćete, počevši od skromne spomen-ploče uz Prmužićevu stazu, uređivanja posljednjeg počivališta osnivača HPD-a na Mirogoju ili zbornika radova o sazivaču osnivačke skupštine HPD-a Gjuri

Pilaru, pa do imenovanja neke ulice (Vukotinovićeva, Torbarova, Schlosserove stube) ili podizanja spomenika kakav ima, doduše ne planinarskom zaslugom, dugogodišnji zasluzni predsjednik Hrvatskog planinarskog saveza Većeslav Holjevac.

METLARSKA ZABAVA

Veselje moslavačkih planinara

Kad društvo kao što je naše (HPD "Jelengrad" Kutina) postoji duže od 40 godina, mora imati neko svoje obilježje. Možda je stvaranju našeg obilježja najviše pridonio planinarski dom, bivša škola na južnim obroncima Moslavačke gore, u Moslavačkoj Slatini (8 km sjeverno od Popovače), s oko 150 m² korisne površine. Ttrebalo je osmisiliti neke aktivnosti i napraviti planinarske staze....

Prvu stazu razradio je agilni planinar i domar u našem domu Ladislav Jurinjak. Ona povezuje željeznički kolodvor Popovača s domom. Za užvrat nazvali smo je "Ladislavova staza". Upravo hodajući tom stazom javila se misao iz koje je nastala "Metlarska zabava". Naime, nadamak selu u kojem je naš dom, na brežuljku je izraslo mnogo mladih breza. Razmišljajam.... Bilo bi zgodno narezati ih za metle. Pravo vrijeme obrezivanja je krajem zime, a to je ujedno virijeme Fašnika i Valentinova, a i prvih planinarskih izleta.

Prije tri godine počeli smo s prvom metlarskom zabavom. Tada sam se bojao kako će biti

Ivica Mataić, Kutina

prihvaćena ideja pravljenja brezovih metli. Možda će me ismijati? Za svaki slučaj organizirat ćemo istovremeno i hodanje, pa tko ne želi praviti metle, neka ide hodati. Navečer ćemo se opet skupiti i družiti. Na moje zadovoljstvo ideja ne samo da je prihvaćena, već su sljedeće godine planinari željeli reprizu, da bi ove godine zabava doživjela svoj vrhunac.

Dvadesetak članova HPD "Zanatlja" iz Zagreba došlo je vlakom. Među njima je i petoro Varaždinaca. Vodi ih Tomislav Jagačić. Pješice ćemo do središta Popovače. Još toliko planinara čeka nas okupljeno pred našim planinarskim sandučićem. Pozdravni govor domaćina Lacića i dalje po planu put planinarskog doma. Vrijeme je predivno, sunčano, a put je smrznut i suh. Čukica iz HPD "Naftaplin" zaključuje: "Vrijeme je dobro jer su dobri ljudi na izletu ..."

Evo nas na Breziku. Breze što smo ih već ranijih godina obrezali, porasle su. Baš ih je lijepo vidjeti, pravo mjesto za predah i razgledanje. Narežemo dovoljno grana, vežemo naramak i nastavimo put k domu. Stižemo istovremeno kad

i planinari HPD "Sisak". Predvodi ih kao i uvek Mijo Štrk. Stari se znaci pozdravljaju.

Podne je. Vrijeme je odmora i ručka. Da ne bi bilo dosadno, pobrinuo se Tomislav Jagačić. Uz recitiranje pjesmica za Valentino zagrijao je planinare. A na pitalice s odgovorenim točnim odgovorom bile su nagrađene samo planinarke. Nije ni čudo jer nagrade su prava licitarska srca. Nek se zna da je Valentino. I tako su varaždinska srca (licitarska) preko Moslavine otišla u Sisak i Zagreb.

Prekrasno sunčano vrijeme izmamilo nas je opet na dvorište. Nastava u prirodi...rade se metle. Ostali se spremaju na izlet do Jelengrada, gradine u Moslavačkoj gori, na sat hoda od doma. Izrađuju se brezove metle, velike za čišćenje dvorišta i male suvenir metlice za zid. Planinarke iz "Naftaplina" uporno žele napraviti veliku brezovu metlu, s velikom drvenom drškom. Pomažemo im. Ispala je odlična metla za Ponoćni ludi ples metli. Najstariji planinar među nama je g. Josip Šolman, nekada poznati biciklist. Rođen je davne 1915, ali mu dob ne možete otkriti jer je po izgledu i duhu mlađi. Prvi je zapjeval bećarske pjesme, uz pratnju gitarista Krune. Podržali smo ih i mi ostali. I pletu se metle, uz smijeh i pjesmu. Domaćica Božica uporno nas nudi kavom i upravo pečenim lepinjama.

Predvečer je. Dolaze tamburaši iz sela. Petoro ih je. Na čelu basist Stjepan Štajduhar. Sjetimo se kako smo na zadnje Martinje dobro "prekrstili" njegov mošt, jer je počastio pun autobus planinara.

Vraćaju se i izletnici s Jelengada. Počinje zabava, i to ne bilo kakva, već planinarska, prava "metlarska zabava". Prema protokolu, točno u 19 sati Ladislav proziva svakog planinara koji je završio popodnevnu obuku, a dekan "Visoke metlarske škole" dijeli prave pravcate diplome. Iako je to sve šala,

"diplomirani metlarski majstori" se vesele. Kako i ne bi kad će dobivena diploma osvježiti njihov "planinarski kutić"

Tamburica, ples...i gle, ciganka! Tiha je i skromna. U naručju joj dijete. Pitamo je što tu traži. Odgovara, ništa posebno...samo, izgubila je tatu od svoje bebe, pa ga traži. Pomažemo joj. Javno preko "razglasa" tražimo da se netko od planinara dobrovoljno javi za tatu, ali već ulazi druga maškara, pa treća, sve po redu. Ali što je ovo - odjednom je nahrupilo kolo od 12 vještika! Vjerljivo su osjetile miris novo napravljenih brezovih metli. Veseli se, potcikuju. Visoko podižu metle, velike i male, i kažu da su upravo stigle sa Medvednice iz "Risove jazbine". Od preko 30 maškara, one su ostavile najjači dojam na sedmeročlani žiri (iz svakoga prisutnog društva po jedan). Vještice se nisu dale smesti. Ovladale su plesnom dvoranom i odmah zahtjevale da se nastavi s "Ludim ponoćnim plesom metli". Pa ako SEV pomiče cijelu Evropu za jedan sat unaprijed pa unazad, zašto ne bismo i mi ponoć pomakli, kažu....

Vještice naftaplinske i trofejna brezova metla

Veselje i zabava potrajala je duboko u noć. Svako je ponio nešto iz lijepa naše Moslavine. Netko diplomu, netko metlicu za zid ili drugu uspomenu, poneko pozanstvo, a prvonagrađeni bonbonijeru na kojoj je pisalo:

"Dođite nam opet"!

SPELEOLOGIJA

ČIŠĆENJE ŠPILJE VETERNICE

Dana 15. i 21. prosinca čišćena je špilja Veternica. Veternicu često posjećuju zagrebački speleolozi, pogodna je za početnike, ali i za iskusnije s obzirom da još ima neistraženih uskih kanala. Takvi učestali posjeti imaju za posljedicu onečišćavanje ovoga zaštićenog spomenika prirode.

Akciju čišćenja proveli su članovi SO PDS "Velebit" iz Zagreba. Na prvom je čišćenju bilo 13 špiljara. Tom je prilikom očišćen glavni kanal od Plaže do Pakla, te Bijela dvorana. Sakupljeni su ostaci istrošenog karbida koji ostaje nakon čišćenja karbidnih lampi, zatim konzerve, staklo i, posebno, baterije. Izneseno je pet velikih teških vreća za smeće. Tjedan dana poslije na čišćenje se odazvalo 9 špiljara. Nastavljeno je čišćenje od Pakla prema izlazu. Tom su prilikom očišćena mjesta zvana Bubreg, Limunova dvorana i Fosilna dvorana. Sa čišćenjem se prekinulo negdje na polovici Majmunskog prolaza, jer smo napunili svih 6 velikih vreća za smeće. Nastavak čišćenja obavit ćemo prilikom nekog od narednih posjeta Veternici. Na Plaži, kod Bubrega i u Paklu ostavljene su velike vreće za smeće kako bi špiljari koji posjećuju Veternicu u njih ispraznili svoje karbidne lampe. Ostatak karbida ne predstavlja neko osobito zagađenje, ali je estetski vrlo ružno vidjeti bijele ostatke na raznim mjestima po špilji. Ubuduće bi trebali špiljari sa sobom, osim smeća, iznositi iz špilje i ostatke karbida.

(DARKO BAKŠIĆ)

Vternica

17. SPLITSKA SPELEOLOŠKA ŠKOLA

Školu je od 18.10. do 22.12. 1996. realizirao SO HPD "Mosor". Upisano je 13 polaznika, inače članova SO "Kamenar" (Šibenik), SO "Dubrovnik", SD "Jamar" (Han), HPK "Split" i HPD "Mosor". Vježbe i akcije su se odvijale na Marjanu, Mosoru i kod Dugopolja, a održan je i logor na zapadnom dijelu Kozjak. Novi speleolozi-pripravnici su Marija Antolos, Vali Bakica, Frane Bebić, Ante Ercegović, Gea Forempoher, Mate Jelinčić, Zoran Knezović, Ivo Kvestić, Maja Lelas, Tomislav Petričević, Šimun Prelas, Joško Purko i Ivica Šarić. Voda škole bio je I.T. Marinov

27. ZAGREBAČKA SPELEOLOŠKA ŠKOLA

Speleološki odsjek Planinarskog društva Sveučilišta "Velebit" i ove godine organizira već tradicionalnu spel. školu. Počinje u srijedu 19. ožujka u 19 sati i traje do 7. svibnja. Srijedom se održavaju predavanja, a vikendom vježbe. Osim praktičnih vještina potrebnih za kretanje po špiljama te tehnike sruštanja i penjanja po užetu, stječu se znanja o tome što je speleologija, o povijesti speleologije, o planinarskoj i spel. opremi, crtanju spel. objekata, o orientaciji, čvorovima, o osnovama geologije, krša i krških fenomena, zaštiti spel. objekata, o opasnostima u planini i spel. objektima, o prvoj pomoći i spašavanju, o bivakiranju u prirodi, o životu svijetu u podzemlju, o alpinističkim tehnikama i drugo. Informacije i upisi: PDS "Velebit", Radićeva 23, Zagreb, utorkom, srijedom i četvrtkom poslije 19,30 ili u isto vrijeme na tel: 426-245. Voditelj škole je Darko Bakšić.

ŽUMBERAČKA KRONIKA, VII

Vladimir Jagarić, Zagreb

◆ Planinarsko-hodočasnički pohod na vrh Sv. Gere

Gere postao je tradicionalna središnja zimska planinarska akcija u Hrvatskoj. Pohod se održava posljednje nedjelje siječnja, a ove je godine bio već četvrti put. Do Sošica, početne točke pohoda, u jutarnjim satima stiglo je osam autobusa i petnaest automobila punih planinara. Nakon okrepe u dvije dobro opskrbljene gostionice, krenulo se cestom i planinarskom stazom prema vrhu. Nekoliko automobila i jedan autobus (od HPD "Zanatlija"), popunjeno uglavnom planinari ma starije životne dobi, uspjeli su se probiti zaledenom cestom do samog vrha. Na vrh je stiglo, kao ni jedne godine do sada, oko 400 planinara iz društava Zagreba, Samobora, Ogulina, Siska, Sesveta, Pleternice, Vrbovskog i Jastrebarskog. Nazočni su bili i mali planinari OŠ "B. Toni"

iz Samobora sa svojim profesorom, planinarom Jankom Tandarićem, a iz Zagreba su bili još i HOD "Antun Mihanović". Na vrhu su se planinari mogli okrijepiti vrućim čajem i kuhanim vinom, koje su pripremili, kao i svake godine, vrijedni Soščani, planinarima već

poznati Marija i Dragutin Fijala. Svetu misu ispred kapele Sv. Ilike služio je Nikola N. Kekić, rektor Grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu, propovijed je održao vlč. Mile Vranešić, a tekstove iz Biblije čitala je planinarka Verica Thune. Bilo je planinara koji su na povratku u Sošice usput otišli do planinarskog doma na Vodicama. Na žalost, dom je bio zatvoren. Poželjno bi bilo da dom ubuduće na dan pohoda bude otvoren i opskrbljen barem čajem. Mnogi su planinari prije polaska za Zagreb posjetili i Jazovku, gdje je održana zajednička tradicionalna spomen-molitva. Organizatori pohoda bili su Ekološko društvo Žumberak i HPD "Kapela" iz Zagreba.

Misa ispred Kapelice Sv. Ilike na vrhu Sv. Gere

◆ Čudna markacija

Planinari na turi od Slavetića do Zečaka preko Rešpetarnice mogu primijetiti na visoravni Tihočaja na jednom razgranatom niskom drvetu četiri dobro razmještene markacije. Neobično i slikovito! Markacisti su se vjerojatno ispod krošnja drveta odmarali, pa su se usput s bojicama i malo zabavljali, ili su bojicama htjeli označiti mjesto svojeg odmarališta, ili im je bila namjera zorno prikazati kako se ne smije markirati. Vjerojatno je ova posljednja dilema točna, jer su vrijedni "Monterovi" markacisti (drvo je na njihovom terenu) prošlog ljeta obnovili cijelu trasu Žumberačkog planinarskog puta, osim dionice Sekulići - Sušica (most) - Cvjetiše. U proljeće obnovit će se i taj dio puta.

◆ Zalutali na Žumberku

Zimi prije dvije godine uputila se skupina mladih planinara po snijegu od Vodica preko vrha Pleša i grebena Slemena u smjeru vrha Sv. Gere. Zalutali su i nisu stigli do željenog cilja. Ove se godine slično dogodilo, samo da drugom mjestu, istočno od Sekulića. Gotovo u svim žumberačkim vodičima piše da nije preporučljivo u

zimskim mjesecima planinariti po žumberačkom bespuću, pogotovo nije zgodno obilaziti pojedine dionice uzdužnih planinarskih puteva. Kada snijeg prekrije označenu stazu i kada je maglovito vrijeme, može se vrlo lako zalutati, a postoji skrivena opasnost i od susreta sa šumskim životnjama. Medvjeda i vukova u Žumberku gotovo i nema, ali zato ima lisica i divljih svinja, a one su zimi prilično agresivne. Ako se već krene na neku zimsku turu, obavezno treba sa sobom ponijeti kompas i zemljopisnu kartu. U slučaju lutanja, odnosno izgubi li se markacija, dobro može poslužiti i neki od žumberačkih vodiča u kojima su podrobno opisani mnogi predjeli i planinarski putevi.

PLANINARSTVO U TISKU

♦ **Lički planinar broj 4** izašao je u veljači na 32 stranice. Sadrži, kao i obično, najviše članaka o Velebitu. Autori su T. Čanić (ujedno i glavni urednik), S. Dakić, A. Čaplar, A. Mudrović, A. Plavšić, Zorica Srkoč, A. i P. Rukavina, N. Jelić, T. Pavlin, D. Bakšić, A. Novosel, D. Mamula, I. Bačić, J. Sakoman i A. Lemić. Teme su Velebit - hrvatska piramida, Jedan dan s Velebitom, intervju sa Ž. Poljakom, Paklenica, Manita peć, Rujno, Krasno, Zavižan, Velinac, Kosinj, HPD Kapela, Dabar, društvene vijesti itd. Izdavač je HPD Visočica iz Gospića, a list se može naručiti u uredništvu na adresi: Grafocentar, 10000 ZAGREB, Hatzova 23

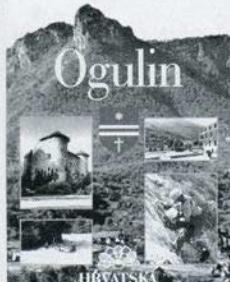

LICKI PLANINAR

(ŽELJKO POLJAK)

♦ Prospekt Ogulina

Ta prekrasno ilustrirana brošura od 24 stranice i sa 70 slika u koloru, sva je u znaku Kleka, počevši od korica pa do "duplerice" u sredini. Sadrži obilje detalja koji će zanimati planinare, od doma na Kleku i Đulinog ponora, do alpinističke zbirke u muzeju koji se nalazi u Frankopanskom gradu, a uz to i mnoge zanimljivosti iz okolice Ogulina kao što su Bjelolasica, Modruš, Josipdol, jezero Sabljaci itd.

(ŽELJKO POLJAK)

♦ Stane Stanič: SLOVENIJA

Izdavačka kuća "Ceres" iz Zagreba u svojoj biblioteci "Monografije" izdala je hrvatsko izdanje slovenskog izvornika, monografsko izdanje sa 290 stranica i 274 fotografija u boji, te crno-bijelih gravura na formatu 24x30 cm. Knjiga je tiskana u Trstu.

Za nas planinare, koji smo nekada bili češći posjetitelji slovenskih planina, gradova i sela, ova će upravo izašla knjiga biti svojevrnsa zanimljivost iz nekoliko razloga. Prvo, kada je prolistamo zaista će nas iznenaditi velik broj uvrštenih fotografija s mesta na

kojima smo možda i mi bili, ali s uhvaćenim motivima koje nismo uspjeli i samo doživjeti, a koji nam ovu, sada samostalnu državu, prikazuju na izuzetan način. I Triglav i Planicu i niz ostalih starih "burgova" sada možemo doživjeti na nov način, jer je autor knjige imao na raspolaganju izbor od 15.000 prikupljenih snimaka brojnih autora, od kojih su odabrana "samo" 42 autora - moramo priznati - manje znanih imena. Možda će nas sada videne vizure uputiti pri sljedećem posjetu Sloveniji da se zaustavimo i na mjestu gdje prije nismo zastali i da sačekamo izlaz ili zalaz sunca da bismo jednu ljepotu doživjeli na posve drugačiji način. Uz to će nam potpisi pod slikama pružiti niz novih podataka o kojima također mnogi od nas nisu dovoljno znali.

Druga je značajka knjige njen tekst. Autor Stane Stanič je novinar, koji se uz svoje veliko spisateljsko umijeće, koristi i nizom podataka iz povijesti slovenskog naroda; prikupio je i opisao i niz prirodoslovnih, geološko-bioloških podataka i zanimljivosti, koje je poznavalo vrlo malo posjetitelja iz Hrvatske, a njegov humoristički pristup tekstu čini ga posebno zanimljivim i privlačnim za čitanje. Usporeduje Sloveniju s "kvočkom" ucertanom u politički zemljovid, koja se ugnijezdila u središnji dio starog kontinenta i koja postoji od vremena sačuvanih tragova u špiljskim sedimentima do legende o kralju Matijašu i do njezina današnja osamostaljenja kao samostalne države. On se ne libi niti da razmišlja o porijeklu Slovenaca, o "genima davnih predaka, po svemu sudeći, još nas uvijek u mnogo čemu određuju", te da uz izreku "Slovenac Slovencu Slovenac" razglaba o mukotrpnoj spoznaji o vlastitom nastojanju i o "zaljubljenosti" u samog sebe. Možda će nam čitajući ovu knjigu tek sada biti jasnija neka ponašanja naših slovenskih prijatelja i vrednovanje njihovog prirodnokulturnog blaga, uspoređujući ih s našim vlastitim prostorom. Za naše bolje međusobno razumijevanje vrijedno je prolistati i pročitati dijelove ove knjige, te Sloveniju upoznati i na Staničev način.

(SREĆKO BOŽIČEVIĆ)

HRVATSKI
PLANINAR

IN MEMORIAM

VLADIMIR PREMELČ (1942 - 1996)

30. rujna 1996. godine u 54. godini života preminuo je Vladimir Premelč, popularni Vladek, osnivač i voda "Patrole" planinarske skupine poznate među planinarima "Kapele", "Stanka Kempnyja", Plive i Samobora.

Rođen je 27. kolovoza 1942. godine u Zagrebu gdje je i završio srednju školu. Radio je kao voditelj laboratorija na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu.

Planinarenjem se počeo baviti prije dvadesetak godina u "Troglavu" (danas "Plivi") i "Končaru" (danas "Kapeli"). Budući da je bio rođeni pjevač, svirač i zabavljač u svim mogućim planinarskim situacijama, vrlo brzo je postao popularan i općepoznat. Otvorenošću i iskrenošću šarmirao je okolinu i privlačio nove članove. Društveni život u "klubu", kako je uvijek nazivao planinarsko društvo, posebno ga je privlačio. Organizirao je zabave, nabavljao glazbene instrumente, okupljaо glazbenike, svirao, pjevao i šarmirao.

Prije petnaestak je godina, u dogovoru s još nekoliko najbližih prijatelja, došao na misao da osnuje "Patrolu". Tako je nastala planinarska skupina koja je redovito, iz tjedna u tjedan, na izletima okupljala tridesetak i više sudionika. Prostori njihovih putovanja i brojnost ideja bili su nepresušni. Planinarilo se od Pohorja do Velebita, od kanjona Zrmanje do Bijelih stijena, i posebno, do Zasavskih planina u Sloveniji. Njima se uvijek vraćao i najčešće u njima boravio. Zbog ljubavi prema njima planinari mu nadjenuše nadimak "Zasavski". Na svakome takvom izletu pronašao bi dodatnu ljepotu, nepoznatu sitnicu, nešto što bi izletu dalo poseban pečat. A svaki od izleta redovito bi humoristički nadahnuto i opisao. Dok bi svoje izvještaje čitao planinarima na redovitim sastancima kroz tjedan, dvorana bi odjekivala salvama smijeha. Nikad nije bio "velik" planinar, ali je u sebi nosio osobitu privlačnost koja je osvajala okolinu. To njegovo svojstvo najbolje je opisao jedan drugi planinar kojega danas također nema među nama. Pokojni Želimir Kantura, popularni Krampus, i sam izuzetan veseljak, ovako je 1993. godine našem Vladeku čestitao rođendan:

"Tijekom dugoga niza godina imao sam čast i zadovoljstvo biti s Tobom u Planini. Upoznao sam velik broj izuzetnih planinara. Neki su osvojili Himalaje, drugi izgradili kuće, treći istražili nepoznate predjele, markirali nove staze i napisali vodiče. Ti nisi učinio ništa od toga, pa ipak si za mene veliki planinar.

Tvoje planinarsko djelovanje dar je neba. Obdaren si svojstvom da vidiš i čuješ ljepotu prirode na način kako to drugima nije dano. Tajna bistrogga gorskog potoka, surovost Bijelih stijena, neponovljivi izlasci i zalasci sunca Tebi su darovani. Darovano Ti je da tajne prirode pretvorиш u tanane zvukove, koje svirajući i pjevajući, prenosiš u naša srca, donoseći nam ljepotu planine. Tim suzvučjem stvaraš glazbenu planinu. Viđena ljepota u glazbenom dekoru Tvoga stvaralaštva postaje naša Planina. Zato si, dragi Vlado - veliki planinar!"

Na kraju, ne zaboravimo da je naš Vladek bio i pjesnik. Objavljivao je svoje pjesme ponekad u časopisu "Kaj", a najviše ih je sam volio čitati planinarima na svojim izletima i veselicama. Budući da u HP inače ne objavljujemo pjesme, nikad nismo objavili nijednu njegovu pjesmu. Ipak bih ovaj tekst posvećen njemu želio završiti jednom njegovom pjesmom. Mislim da je zasluzio.

Ne ugasi se

*U pustim noćima samoće Ti si tu:
Dolaziš tiho da sklopiš mi snene oči.
Dolazit ćeš zauvijek,
ja čekat ću te svake noći
i kad tko zna gdje si, u mojem si snu.*

*U ovoj tmini samo mi još svjetlost tvoja sja.
Ne znam dal' treperi, il' lagano gasi
nit' dokad će mi sjati, tek Bog to zna.
O svjetlosti jedina, ja bojim se mraka,
ne ugasi se, nikad se ne ugasi!*

(KRUNOSLAV MILAS)

DESET GODINA NAŠIH “PLANINARSKIH SRIJEDA”

Josipa Štribić

Osim planinarskih nedjelja naše planinarsko društvo "Zagreb Matica", ima još i svoje "izlete srijedom". Osnovao ih je 1981. god. naš član vodič Ivo Pevec i poveo nas 13. svibnja u podsusedsko područje.

Ne sjećam se kako je bilo na toj prvoj šetnji, tek znam da su zaredale, postajale sve duže i da su svoje prvotno ime "Šetnje u srijedu", promjenile u "Izleti srijedom".

Nekad nas ide veći broj, a ponekad i samo troje.

Sastajemo se na Črnomercu, Maksimiru, Savskom mostu, Dubravi, Mihaljevcu i još ponegdje. S tih mesta polazimo najčešće oko podneva, da bismo asfalt i svakodnevnicu zamijenili šumom i poljima, pjevom ptica i potoka, nebom nezakriljenim kućama, uzoranim oranicama, a nađemo se i na zagorskim bregima i duboko u Samoborskom gorju.

Prolazimo i kroz mnoga nepoznata sela s njihovim osobitostima. Tako smo npr. u Turopolju vidjeli stare turopolske kuće i upoznali hrast lužnjak, ali i na vlažnim turopolskim livadama otkrili rijetko, zaštićeno cvijeće zvano kockavica. Jednom nam se ukazala prilika da vidimo kako se uzgajaju šampinjoni.

Negdje nađemo i na pravu seosku idilu. Tada se ne mogu nadiviti kočopernim puranima i pomicanjem da je puran najljepša ptica na svijetu.

Pozdravljamo se s ljudima, a neki se ponesu prema nama vrlo gostoljubivo. Ujesen nas ponude moštom i jabukama.

No nije uvijek samo idilično, imamo mi i nepredviđenih preskakanja potoka i kojekakvih uspona i spustava, a ponekad idilu naglo prekidamo trčanjem da bismo stigli na autobus.

Često pomislim kako je to naše kretanje prostorima, ujedno i kretanje kroz godišnja doba, jer sve promjene u prirodi vrlo duboko doživljavamo.

U proljeće se radujemo svakom cvijetu, kao i rascvalim voćnjacima. Jednom je Samoborsko gorje izgledalo kao da je cijelo prekriveno

erikom. Za mene je tada priroda u svom najljepšem ruhu i žalim za svakim proljećem. Naučili smo brati jestive trave, pa se i njima koristimo. Ljeti beremo jagode, borovnice i gljive. Na Sljemenu su tada livade pune cvijeća, a u šumi cvatu plavi zvončići. Znamo i mesta gdje cvate iris. Nosim u duši sliku, kad se jedan proplanak pun ivančica stopio s oblacima.

Ponekad se zagledam u oblake. Nekad su veliki, olujni, prijeteći, a kad mirno plove nebom, često se sjetim Krkleca: "Stani u letu, moj oblače bijeli!"

Kliko ljepote nalazimo na tim našim šetnjama!

Kad smo se jednog jesenjeg predvečerja vraćali iz berbe kestena, šuma je bila kao u plamenu od zalazećeg sunca. Sunce je načas obasjalo i pojedine kuće, tako da su postale sjajne.

Kliko god volim sunčane, blistave jesenske dane, kad uz puteve kojim prolazimo nailazimo na slikovne grmove šipka, a na livadi gledamo posljednje cvijeće, isto toliko volim i dane ispunjene jesenskom sjetom.

Zimi se sastajemo ranije i šetnje su nam kraće.

Tada priželjkujemo tiho, nečujno padanje snijega, koji sve prekrije svojom bjelinom.

Eto, to je dio slike iz naših srijeda, koje sam uspjela iznijeti.

Za sve to velika hvala našem vrijednom članu Ivici Pevecu.

Prijelaz skelom preko Save kod bregane, 1985.

TKO JE TKO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

IVO PEVEC

i njegovih 800 "Srijedom popodne"

U arhivi HPD "Zagreb Matica" čuva se opširan izvještaj na 54 tipkane stranice u kojem član Sekcije društvenih izleta (SDI) ing. Ivo Pevec izvještava o izletima "Srijedom popodne" što ih je organizirao od 13. svibnja 1981. do 12. svibnja 1994. godine. Do toga dana održano je 614 izleta, gotovo svi pod vodstvom samoga Peveca, a sada se taj broj popeo već na 800!

U početku skromna zamisao, kako premostiti vrijeme između dva vikenda, Pevecove su šetnje postale tradicijom, koja evo, traje već 16 godina. Bila je zamisao koja se pokazala kao pravi pogodak. U proteklo vrijeme nije bilo gotovo nijedne srijede bez šetnje ili izleta, moglo ih je sprječiti samo nevrijeme ili ratna uzbuna. Ako je neke srijede bio blagdan, šetnja bi se pretvorila u cijelodnevni izlet.

G. Ivo Pevec je razdoblje do 1994. i statistički obradio, pa tako doznajemo da izlet nije bio održan samo 14 puta (2,32%), tako da je u tom razdoblju na izletima sudjelovalo 6310 članova, prosječno po izletu 10,3% članova. Među izletnicima bilo je najviše umirovljenika i to u dobi od 50 do 80 godina (G. Pevec je sada također osamdesetogodišnjak). Žene su bile zastupljene sa 70%. I opet posljedica biološke prednosti žena (one prosječno žive sedam godina duže od muškaraca)! Rekao bih da ta biološka presnost uzrokuje i svojevrsnu psihološku tragiku, naime broj udovica je strahovito veći od udovaca, pa je sigurno njihova osamljenost jedan od razloga što su one glavnina izletnika srijedom.

Još nekoliko zanimljivih podataka! Najčešće je područje izleta bila Medvednica (31,73%), zatim Samoborsko gorje s okolicom Jaske i Samobora (29,64%, te Prigorje (14,66%), okolica Zaprešića (7,98%) i Turopolje (7,66%). Pedezašima (tj. članovi-

ma PD Zagreb) često se pridružuju i članovi drugih društava. Najčešće se koristi prijevoz ZET-ovim autobusima, pogotovo u vrijeme dok se još moglo prigradskim linijama i 50 km od središta Zagreba.

Ono što u Izvještaju ne piše, a što izletima daje osobitu vrijednost, jesu izbor puteva i studiozna priprema. Mnogi izletnici srijedom ni ne znaju da g. Pevec prije izleta najčešće sam prođe cijelom trasom, tako da na samom izletu nema ni lutanja i improviziranja. Autor "Srijedom popodne" pridaje osobitu pažnju raznolikosti ("uvijek nešto novo"), tako

da članovi posjećuju područja kojih se možda nikad sami ne bi ni sjetili. Možda je ipak najveća vrijednost izleta druženje članova koji se osjećaju osamljeni. To je na gotovo poetski način opisala pokojna članica Josipa Štibrić u našem časopisu pod naslovom Deset godina naših "planinarskih srijeda" (1991, br. 5-6, str. 117), pa taj članak ovom prilikom vrijeđi ponovno objaviti. Možda će Pevecov primjer i Josipin članak potaknuti i druga planinarska društva da vrijeme između dva vikenda obogate redovnim šetnjama na Pevecov način.

Recimo na kraju i nekoliko osnovnih biografskih podataka o ličnosti Ive Peveca. Rodio se 23. kolovoza 1916. u Zagrebu, gdje se i školovao. Diplomirao je na Agronomskom fakultetu i nakon togaa kao agronom radio sve do 1964. izvan Zagreba (Đakovština, Moslavina, garešničko područje itd.) Po povratku u Zagreb učlanjuje se 1964. u PD "Zagreb Matica" i tada se zapravo počinje više baviti planinarstvom. Zahvaljujući pročelniku Sekcije društvenih izleta Viliju Strašku, obišao je mnoge planine u Hrvatskoj i Sloveniji, a poslije i u drugim republikama bivše Jugoslavije, pa i slovačke Tatre. U sekcijsi je i voditelj cijelodnevnih izleta, a više je puta bio i član Upravnog odbora. Godine 1996. odlikovan je Zlatnim zankom Hrvatskog planinarskog saveza

(Ž. POLJAK)

ZAŠTITA PRIRODE

75. OBLJETNICA ORGANIZACIJE ZAŠTITE PRIRODE U HRVATSKOM PLANINARSTVU

U 1997. godini obilježit će se 75 obljetnica organizacije zaštite prirode u hrvatskom planinarstvu (Odbor za zaštitu spomenika prirode - Komisija za zaštitu prirode 1922. - 1971 - 1997) pod motom "Za zaštitu i afirmaciju nacionalnih parkova i parkova prirode". Tim povodom pojačat će se poticaji za proširenje zaštićenih područja, organizirati niz stručnih i planinarskih skupova u objektima zaštićene prirode baštine i znatno poticati organiziranje izleta u nacionalne parkove i parkove prirode, a u skladu sa strategijom očuvanja krajobrazne raznolikosti planina.

O IZGRADNJI TERMOELEKTRANNE LUKOVO ŠUGARJE U PODNOŽJU VELEBITA

U svezi s prijemama za izgradnju TE Lukovo Šugarje u podnožju Velebita, KZP HPS upozorila je na moguću opasnost za ljepotu i vrijednost planinske prirode Velebita, koji je 1978. godine proglašen svjetskim rezervatom biosfere, ali i opasnost za turizam podvelebitskog primjera.

Upozorenja su planinarska društva u regiji i druge NVO za zaštitu okoliša da se nekontroliranom izgradnjom i eksploatacijom TE Lukovo Šugarje može očekivati na svjetskoj razini povećana emisija štetnih plinova (CO₂ i drugih), uslijed čega nastaju kisele kiše i stradavaju šume. KZP HPS-a potiče planinarska društva i druge NVO za zaštitu okoliša i građane da iskoriste svoje pravo sudjelovanja javnosti u donošenju odluka o zaštiti okoliša, pa tako i glede TE Lukovo Šugarje, te da potiču javnost putem sredstava javnog informiranja i stručnog tiska. I zaista, prvo upozorenje o tome pojavilo se u "Ličkom planinaru" pod naslovom Zaštititi Velebit, o tome je bilo riječi i u drugom tisku (Slobodna Dalmacija, Vjesnik, Novi List i dr.). Ne mislimo arbitrirati u dilemi TE Lukovo Šugarje ili TE Obrovac, samo upozoravamo da bi izgradnja TE Obrovac ugrozila tri nacionalna parka, jedan park prirode i dvadesetak marina i želimo potaknuti sudjelovanje javnosti u zaštiti okoliša, pa tako i glede izgradnje termoelektrana na Jadranu i njihovog ekološkog opravdanja, od projekta i izgradnje pa do zadnje faze njihova funkcioniranja, i to pod nezavistnim međunarodnim stručnim nadzorom.

OBJAVLJENI SU ZAKONI O NACIONALnim PARKOVIMA

U Narodnim novinama od 11. veljače objavljeni su zakoni o nacionalnim parkovima: RISNIK -

proširenje zaštićenog područja, PAKLENICA proglašenje šuma Paklenice nacionalnim parkom (proširenje zaštićenog područja), PLITVIČKA JEZERA - proširenje nacionalnog područja i KRKA - izmjena zaštićenog područja. S tim u vezi napominjemo da smo zahvaljujući među ostalim i nastojanju KZP HPS i šibenskih planinara uspjeli sačuvati vode rijeke Krke i Visovačkog jezera, pa će se vodozahvatni uređaji izvoditi na rijeci Čikoli.

PREPORUKE ZA SURADNJU S MOUNTAIN FORUM-om

Nakon međunarodnog zasjedanja NVO iz planinskih država Europe (Toulouse, 4-6 srpnja 1996), u veljači je KZP HPS dobila prijedlog od organizacijskog komiteta European NGO Consultation za suradnju s novom asocijacijom European Mountain Forum nevladinih organizacija o zaštiti planinske prirode i održivom razvoju planina na regionalnoj osnovi, ali s prijedlogom da se uključimo u blakensku regiju (2). KZP je nakon obimnih konsultacija razmotriла ovaj prijedlog i prema prije zauzetom stajalištu podržava suradnju s Mountain Forumom. NVO, ali samo izravno ili u okviru sredozemne regije (5), što odgovara sredozemnoj orientaciji u planinarstvu i održivom razvoju planina. To je obrazloženo ovim razlozima:

1. Hrvatska je od 1978. godine uključena u Radnu zajednicu Alpe-Adria (jadranski koncept razvoja) i surađuje poglavito u a) prostornim planovima i zaštiti okoliša (što uključuje i zaštitu prirode i b) gospodarstvu, prometu, turizmu (planine i more);

2. u Studiji o zaštiti planinske prirode i održivom razvoju planina Hrvatske, koja je izrađena 1996., u pripremnoj fazi za navedeno međunarodno zasjedanje NVO u Toulouseu i koja je na njemu izložena, zalagali smo se za usporednu zaštitu planinarske prirode i održiv razvoj turizma i stočarstva (planina i vode), a radi smanjenja pritiska za eksploataciju šuma, odnosno radi gospodarske i demografske obnove planina;

3. prema Zeleno-plavoj opciji atrakcije planinarske prirode i voda kao izazov za planinare i turiste (turistički koncept), usvojenoj na poznatom Plitvičkom sastanku 16. listopada 1996., zalažemo se i za sredozemnu orientaciju u planinarstvu i održivom razvoju.

U tom smislu upućen je prijedlog organizatorima u Toulouseu, a kontakt s ovom asocijacijom nastavit će u ovom smislu Marija Furlić iz Karlovca

(IVAN STOŠIĆ.)

VIJESTI

IZ KOMISIJE ZA PLANINARSKE PUTEVE HPS

♦ Uređivanju puteva na Velebitu odazvala su se 1966. planinarska društva "Sisak" iz Siska, "Paklenica" iz Zadra, "Visočica" iz Gospića, te zagrebačka HPT "Sljeme", "Industrogradnja" "Stanko Kempny", "Tesla", "Zagreb-Matica", "Željezničar" i Komisija za planinarske puteve HPS.

♦ Imenovanje dvaju vrhova Hajdučkih kukova potrebno je jer su uređeni pristupi na oba vrha i spojni put. Već su stigli prvi prijedlozi i traže se daljnji, kako bi se do lipnja odabrala imena. Planinari, šaljite prijedloge!

♦ Nedostaci na "Velebitskoj obilaznici" ukloniti će se do početka sezone (kutije za upisne knjige i pečati) ili nedostatku njihovom. Obavijesti o mogućnostima prolaska na tel. 01/6140 016, Tomislav Pavlin.

♦ Planinarska kuća u Donjem Kosinju (obitelj Vukelić) bit će ubuduće važna planinarska točka. KT "Velebitske obilaznice" dobit će novi pješački pristup od ž. st. Studenci, a daljnji pravci kretanja mogu biti prema svetištu Gospe od Krasna, kroz Begovač i kraj Pisanog Kamena u Lomsku dulibu. Prekrasna i živopisna okolina privlači obližnjim stjenovitim Kosinjskim vrhom, s kojeg se pruža prekrasan vidik na velebitske vrhunce.

(TOMISLAV PAVLIN)

HPD "PSUNJ" IZ PAKRACA

U subotu, 15. veljače HPD "Psunj" iz Pakraca održalo je prvu godišnju skupštinu nakon obnove svoga rada prije godinu dana. Održana je u Vatrogasnem domu uz prisustvo šezdesetak članova i predstavnika HPD "Zanatlja" iz Osijeka, "Petrovog vrha" iz Daruvara i "Lipa" iz Lipika te domaćih gostiju i uzvanika.

Protekla je godina dana otkako je HPD "Psunj" iz Pakraca po drugi puta od svoga postanka obnovilo rad (na skupštini 8. veljače 1996.) i trebalo je sumirati rezultate godišnjeg djelovanja.

HPD "Psunj" je od svog osnutka 1928. godine moralo dva puta prekidati rad zbog ratnih razaranja. Posljednji nasilni prekid uzrokovala je srbo-četnička agresija u ljeto 1991.

Četveromesecna opsada, uz danonoćno granatiranje grada i okoline, razarala je grad, prekinula sav

život u njemu i prisilila građane da ga napuste, pa je tako prestalo radom i planinarsko društvo. Zapadni i južni dio Psunja, matične planine ovog društva, ostaje u rukama agresora sve do pobjedonosne akcije Hrvatske vojske "Bljesak". Planinarski dom "Omanovac", djelo i ponos pakračkih planinara, agresor je koristio za štab svojih vojnih postrojba. Nakon "Bljeska" pakrački su ga planinari zatekli opustošenog i u jednom stanju. Taj dio Psunja, posebno oko planinarskog doma Omanovac, još nije dostupan planinari ma i javnosti jer na širokom pojusu zapadnog Psunja nisu uklonjena minska polja.

Na početku je Skupština saslušala kraći pregled povijesnog razvitka planinarstva u Pakracu, koje ove godine navršava 70 godina svoga postojanja, a podnio ga je Rudolf Cišper, dugogodišnji član društva.

Predsjednik društva Borislav Černi podnio je izvješće o radu i pri tome istaknuo da je društvo za godinu dana naraslo na 92 člana, da je priredilo skupni izlet na Petrov vrh i posjet susjedima s kojima su uspostavljene čvrste veze. Pojedinačno su pakrački planinari prošli Lisinom, vijencem od Đulovca do Petra vrha, posjetili Klek, Samoborsko gorje i Medvednicu.

Čelnik gospodarske sekcije Zvonko Pavlenjak izvjestio je o pregledu i inventarizaciji doma nakon što je napustio agresor, sastavljen popis potrebnog materijala i opreme za njegovu sanaciju.

Čelnik markacijske sekcije Veno Kosanović izvjestio je da su sve akcije na obnovi staza na Psunu obustavljene dok se ne izvrši razminiranje opasnih predjela.

Blagajnica Frida Filipović je utvrdila da se nije trošilo više od prihoda i da pozitivan saldo blagajne iznosi 90 lipa, što je kod prisutnih izazvalo vesele komentare.

Krešimir Kardum u ime nadzornog odbora potvrdio je izpravnost blagajničkog poslovanja.

Na prijedlog Upravnog odbora prihvaćen Program rada u kojem je među ostalim istaknuto potreba da se priđe sanaciji devastiranog doma na Omanovcu i da se za tu potrebu zatraže sredstva od svih čimbenika kojima stoji na srce i u planovima brza obnova ratom uništenih objekata.

Na kraju je Skupština donijela odluku o

proglašenju "Fokinog puta", markiranog puta kroz vinograde u pravcu Omanovca do mjesta pogibije Marijana Kulhavog-Foke, člana ovog društva i pripadnika Hrvatske vojske, koji je s desetak svojih suboraca poginuo na tom putu oslobođajući taj dio pakračke okolice u prosincu 1991. godine.

Nakon dnevnog reda članovi i gosti su nastavili s druženjem uz zakusku i ples.

(R.C.)

HODANJEM DO ZDRAVLJA U KARLOVCU

U subotu, 1. ožujka, u organizaciji HPD "Dubovac" iz Karlovca održan je planinarski pohod pod imenom "Hodanjem do zdravlja". Trasa puta vodila je od Karlovačke pivovare uz Crkvu Majke Božje Snježne i starog grada Dubovca, pa šumom po markacijama Dubovačkog planinarskog puta do planinarskog izletišta Kalvarija. Po lijepom, sunčanom i toplog vremenu za mnoštvo sudionika upriličen je planinarski piknik, uz veselo druženje sve do večernjih sati. Planinari su također mogli vidjeti i projekciju video zapisa s nedavne ekspedicije članova društva "Chimborazo 97", koje su se nedavno vratile, kao i sam uspon na ovaj visoki vrh južnoameričkog kontinenta.

(DR. ANTE STARČEVIĆ, PROF.)

PLANINARSKI MASKENBAL U HPD "BILOGORA"

Dani fašnika i karnevala motivirali su i naše planinare iz Bjelovara da načine prigodnu veselicu za svoje članove. Akcija, maskenbal na planinarski način, organizirana je na Valentinovo u našem domu na "Kamenitovcu". Bilo je tu svega što jedan maskenbal može ponuditi, od prelijepih kostimiranih maski pa sve do tombole i plesa srca, začinjeno ugodnom živom glazbom. Lijepo je bilo vidjeti i prepune stolove raznih kolača izrađenih vrijednim rukama naših planinarki.

TEČAJ ZA ZAŠTITU PRIRODE

Komisija za zaštitu prirode HPS organizira tečaj za zaštitu prirode koji će se održati 19., 20., 26. i 27. travnja u Društvenom domu HPS, Kožarčeva 22, Zagreb. Uz stručna predavanja, predviđena je i terenska nastava u botaničkim vrtovima, špilji Veterinci, na Ponikvama i poučno-ekološkim stazama Medvednice, a završetak vjerojatno na Grebengradu. Na podjelu diploma bit će pozvani i svi prošlogodišnji polaznici tečaja. Pismene ili telefonske prijave (01-448-774) šalju se uredu HPS, na ime tajnice obrazovnog programa, Vjekoslave Budor. Kotizacija od 25 kuna uplaćuje se početkom tečaja 19. travnja u 9 sati.

Sve u svemu jedno ugodno provedena večer i, što bi planinari kazali, "druženje za pamćenje". Inače, planinarsko druženje na našem domu je svake prve nedjelje u mjesecu, a članovi HPD "Bilogora" i ljubazno osoblje doma uvijek će svakoga rado dočekati i ugostiti.

(BOŽIDAR VOJVODA)

SKUPŠTINA HPD "PRENJ-1933" MOSTAR

U maloj sali Hrvatskog doma "Herceg-Stjepan Kosača" u Mostaru, u četvrtak, 23. siječnja održana je II skupština HPD "PRENJ-1933".

Uz nazočnost preko 50 uzvanika, otvorio ju je prof. Andelko Martinović, predsjednik Upravnog odbora u proteklom dvogodišnjem mandatu.

Pozdravljajući predstavnike društvenih i športskih udruga te sve koji su svojom nazočnošću omogućili održavanje skupa, predsjednik je apostrofirao teškoće s kojima se Društvo suočavalo u ove dvije godine poraća: nedostatak radnog prostora, materijalnih sredstava za kakvu-takvu aktivnost, nedostatak terenskog vozila s kojim bi se mogle organizirati posjete do najbližih planina te osipanje članstva, posebno mlađeg koje je temelj budućih planinarskih aktivnosti. Pa unatoč svemu, Društvo je u protekle dvije godine izvelo petnaestak izleta, ostvarivši pri tom značajne susrete s planinarama Hrvatske (Susret planinara Dalmacije u Vidonjama kod Metkovića i na Kamešnici kod Vučilova) kao i susrete sa planinarama Srednje Bosne u Gradinama kod Novog Travnika. Posebno je bio impresivan susret s planinarama Srednje Bosne na Busovačkim Stajama na 3. obljetnici pogibije 17 pripadnika HVO-a, među kojima je bio i jedan broj planinara. Naime, 15. lipnja 1993. u pokušaju dostave hrane napačenom narodu Lašvanske doline bili su mučki pobijeni.

Izleti na Vran-planinu, Čvrsnicu, uspon na vrh Čabulje i markiranje staze od Adontića koliba do vrha bile su akcije vrijedne spomena. Dio promidžbe planinarske bila su i predavanja koja je Društvo organiziralo za građane Mostara.

Sve je to Izvješće koje je predsjednik podnio Skupštini. Pored toga, istaknutim pojedincima, radnim organizacijama i udrušama dodijeljena su priznanja za pomoć koju su pružali Društvu. Ono što su nazočni pozdravili dugotrajnim aplauzom jest dodjela Povelje počasnog člana istaknutim planinarskim legendama: Tončiju Minariku i Ivanu Salopeku.

Novi Upravni odbor broji 11 članova i uglavnom je osvježen mlađim planinarama koji su spremni nastaviti promociju planinarskog. Predsjednik s dvogo-

dišnjim mandatom je javni tužilac Višeg suda u Mostaru Zdravko Rajić.

Skupština je potvrdila Program rada Društva, čije će ubuduće usmjerenje biti daljnji razvoj planinarstva Mostara, osiguranja planinarskog podmlatka, te organiziranje planinarske škole po mogućnosti ovoga ljeta. Svakako, radovi na podizanju novog planinarskog doma te postavljanje križa na vrh Velikog Vilinca u spomen na žrtve koje je hrvatski narod dao u domovinskom ratu, zadaci su koji zahtjevaju dugoročne napore. Ono što se radi s ljubavlju nije teško.

(ANDELKO MARTINOVIC)

ŠIBENČANI NA KILIMANDARU

Peteročlana ekipa HPK "Sv. Mihovil" iz Šibenika oствarila je dosad najveći pothvat u 70-godišnjoj povijesti Šibenskog planinarstva - uspon na Kilimandaro, vrh Afrike. Uspon je trajao od 20. do 25. siječnja ove godine. U usponu su sudjelovali Vlasta Čaleta, Mate Protega, Ešref Bajrić, Branko Tetlo i Zlatibor Prgin.

"PO PLANINARSKIM PUTEVIMA ANTE RUKAVINE I ANTE VUJNOVIĆA"

bio je naziv dvodnevног izleta na Velebit 1. i 2. veljače u organizaciji Komisije za puteve HPS u suradnji s HPD "Dalekovod" (osiguralo je autobus). Izletu je pristupilo 40 planinara iz deset društava. Po lijepom vremenu (bez snijega!) obišli smo novu privatnu planinarsku kuću u Gornjem Kosinju, grobove pokojnih A. Rukavine i A. Vuјnovića i bili na misi zadušnici za njih. Posebno je zanimljiv bio dio pohoda od Ravnog Dabra, gdje je bilo noćenje, na Visibabu, ispod Razvršja na Velinac, te spust do Budaka po bespuću i dalje do Ledenika.

"Dachstein" cipele u nas jeftinije nego u inozemstvu

Prodavaonice športske opreme i odjeće DAG ŠPORT u Zagrebu, Vlaška ul. 45 i u Varaždinu, Trgovački centar Coning, Pavlinska 5, pored bogatog izbora vrhunske športske opremme i dojeće najpoznatijih inozemnih tvrtki (Silvy športska odjeća, Briko naočale, Tyrolia skijaški vezovi, Kneissl skije, Gaerne i Mango biciklistička oprema), u svoj su prodajni program uvele i planinarske cipele. Proizvođač cipela je renomirana austrijska tvrtka "Dachstein", jedan od najpoznatijih svjetskih proizvođača planinarske opreme na svijetu. I na kraju, posebno napominjemo našim planinarama da su cijene cipela niže negou prodavaonicama u Austriji!

UPIŠITE SE U PLANINARSKU ŠKOLU

HPD ZAGREB - MATICA organizira od 4. travnja do 4. lipnja Opću planinarsku školu za uzrast od 10 do 70 godina života. Predavanja s projekcijama održavaju se srijedom od 19 do 21 sat u predavaonici društva, Zagreb, Bogovićeva 7/III. U programu su predviđene pokazne vježbe i sedam dana na izletu, a na kraju ispit, nakon kojega polaznik dobiva diplomu. Obavijesti i prijave u poslovni društva radnim danom od 18 do 20 sati ili srijedom kod organizatora, na sastanku od 20 do 21 sat. Školarina iznosi 40 kuna (u nju nisu uključeni troškovi prijevoza, prehrana i noćenje u planinarskim kućama). Završena škola daje pravo na daljnje specijalističko školovanje u jednoj od specijalnosti - alpinizam, speleologija, orijentacija, vodička djelatnost. Voda škole ing. Bruno Šibl, instruktor dr. Marko Ebenšperger.

Pjesma vještica iz Ogulina

VJEŠTICE SMO MI IZ OGULINA
METLA NAM JE SA 10 BRZINA.

MILA MILA MOJA, TI NE DELAJ TEGA
TI BEZ METLE NE MOREŠ DO NJEGA.

PLANINARI MUČE SE I ZNOJE
KAD NE ZNAJU DA SU METLE BOLJE.

AK VAS MUČI MALA MIROVINA
EVO METLE, IDE BEZ BENZINA.

PUN JE MISEC, LIJUE MUČI STRAVA
A NA KLEKU PJEVA SE I ČARA.

COPRNJAKU, SPUSTI SE SA KLEKA
TEBE DOLJE COPRNJICA ČEKA.

MILI, MILI MOJI AKO ĆETE K NAMA
KARLEK VOZI U SRED BELA DAN.

KLEČKO-OGULINSKE VJEŠTICE

Turističko društvo Samobor pozvalo je Turističko društvo Ogulin da sa svojim klečkim vješticama gostuje u samoborskoj fašničkoj manifestaciji 7. veljače. Poziv je uslijedio poslije niza uspješnih dočeka popularnog vlaka "Karleka" koji su one redovito dočekivali. Vještice su djelotvorno nastupile u Samoboru. Za tu je prigodu spjevana pjesma pod naslovom Pjesma vještice iz Ogulina. Praizvedba je bila u Samoboru, a u Ogulinu su je prvi puta javno izveli ogulinski tamburaši na gradskoj tržnici 9. veljače. Bila je organizirana karnevalska povorka gradskim ulicama, a zatim je Imbre (kako ogulinski puk naziva Fašnika) osuđen i spaljen. U pjesmi se spominju planinari kao i Klek, pa bi mogla biti zanimljiva za naše čitatelje.

(MILJENKO PAVEŠIĆ)

KALENDAR AKCIJA

PD "ERICSSON NIKOLA TESLA"

- ◆ Putem prvog izleta PD "Nikola Tesla"

Pozivamo planinare da sudjeluju na petom pohodu: Putem prvog izleta planinara PD "Nikola Tesla", koji smo pripremili za subotu 26. travnja 1997. Okupljanje sudionika pohoda je do 9 sati u Dolju kod tunela.

Smjer pohoda: Tunel, Njivice, Hunjka, Horvatove stube, Smec, TV toranj, Grafičar, proplanak sa sjenicom na stazi između domova Grafičar i Risnjak. Kontrolne točke su na Njivicama, Srnecu i na kraju pohoda. Na prvoj KT, na Njivicama, sudionici pohoda potvrđuju kontrolni listić u vremenu između 8 i 10 sati. Kontrolni listić se naplaćuje 5 Kn, a obilascima zasluzene značke, odnosno plakete su besplatne.

Prema broju prijeđenih pohoda sudionik dobiva ova priznanja:

- za prvi pohod značku PD "Nikola Tesla",
- za treći pohod brončanu značku "NT pohoda",
- za peti pohod srebrnu značku "NT pohoda",
- za sedmi pohod zlatnu zančku "NT pohoda",
- za deseti pohod plaketu "NT pohoda"

Sudionici pohoda ne moraju kupiti kontrolni listić. Za obilazak je potrebno pet do šest sati laganog hoda. Tome treba dodati još jedan sat za put do Mikulića. Cijeli put pohoda, osim planinarskom markacijom, dodatno je označen putokazima s natpisom "NT pohod". Molimo da se odazovete u što većem broju i zahvaljujemo Vam na sudjelovanju. Obavijesti na tel. 01/353535.

Uz planinarski pozdrav, doviđenja na pohod!

NA DINARU I HAJDUČKE KUKOVE

Dvije značajne akcije u ovoj godini predviđene su planom **KOMISIJE ZA PLANINARSKE PUTEVE HPS:**

◆ Uspon na najviši vrh Hrvatske

(Sinjal, 1831 m, na Dinari), 30. svibnja, za Dan državnosti,

◆ Proglašenje novoimenovanih vrhova

Hajdučkih kukova,

otvorene spojnjog puta i otvorene planinarskih puteva na Jezerima, 14. i 15. lipnja.

Za obje akcije bit će organizirani dvodnevni izleti autobusom, o čemu više u idućim brojevima.

PLANINARSKA BRATOVŠTINA SV. BERNARDA organizira:

◆ 19. planinarski križni put (Kalinovac-Ferdinandovac-Đurđevac) od 8. do 9. ožujka u suradnji s Bratovštinom Sv. Ferdinanda iz Ferdinandovca.

◆ 20. planinarski put po Samoborskom gorju (jubilarno), 11. i 12. listopada.

HPD "STANKO KEMPNY" ove godine organizira:

◆ "Putevima hrvatske samosvojnosti" 30.5. - 1.6., trodnevni pohod s obilascima najvišeg hrvatskog planinskog vrha (Sinjal na Dinari), svetišta Gospe Sinjske, Solina, Međugorja i Mosora (posebnim autobusom).

◆ 3. zagrebački planinarski križni put u Mariju Bistrigu 12. do 14. srpnja (trodnevni pohod preko Medvednice).

◆ Tradicionalno zavjetno planinarsko hodočašće Gospa od Rujna (Velebit) 14. do 16. kolovoza, posebnim autobusom (predviđeni usponi na okolne vrhove Rujna).

◆ Godišnji izlet "Od Velebita do Čvrsnice", od 13. do 20. kolovoza.

◆ 2. društvenu planinarsku školu od 1. travnja do 1. lipnja.

◆ Dežurstva u planinarskom skloništu na Veliki Lubenovcu (Velebit 14. lipnja). Obavijesti daje Drago Županić, tel. 01/572995. Društvo ima redovita sastajanja utorkom od 19 sati, Zagreb, Ozaljska 93, II kat (neboder) gdje se mogu dobiti obavijesti i uključiti u program. U sadašnjem razdoblju predsjednik društva je Tomislav Pavlin, dopredsjednici Nenad Požgaj i Željko Mihalac, tajnica Marijana Pračić, a duhovnik je Mijo Gorski.

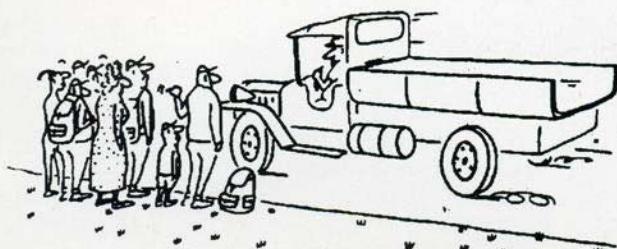
DAN HRVATSKIH PLANINARA '97

Održat će se 5. i 6. srpnja na Oštrcu u Samoborskom gorju u organizaciji HPS i HPD "Željezničar" Zagreb. Cjelokupni program bit će objavljen u 4. broju HP. Molimo društva da ovu akciju uvrste u svoj program.

Izvršni odbor HPS prihvatio je prijedlog HPD Sokolovac iz Požege da se godine 1988. Dan hrvatskih planinara održi kod njihova doma u Velikoj, a u povodu stoljetnice društva

UREĐUJE: IVAN PAHERNIK

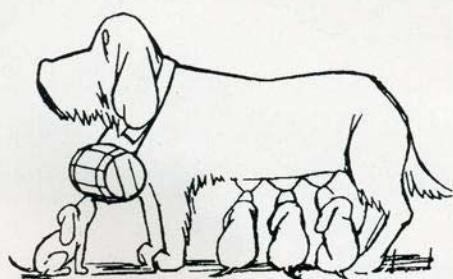
HUMOR

1

2

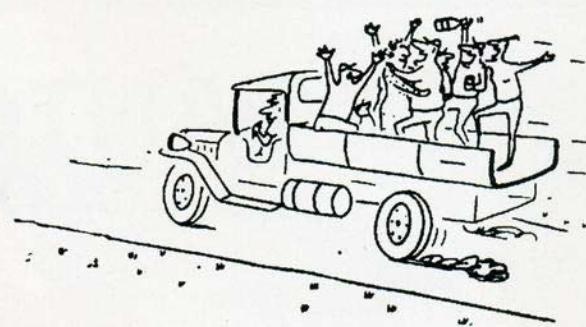

Čužek!

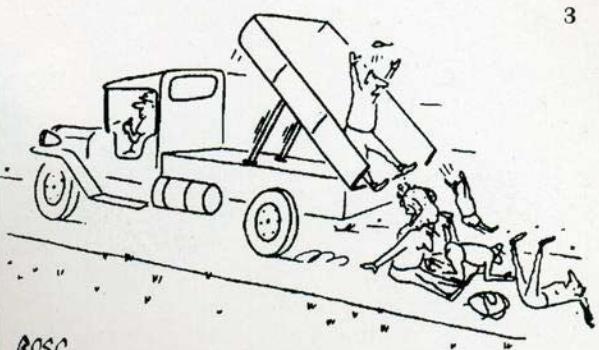
SENAID SERDAREVIĆ

Naša seniorska grupa uvijek organizira "Izlet u nepoznato". I onakao zaboravimo kud smo krenuli!

3

Brdo tipa "mesa" (španj. stol) u Koloradu,

foto: Željko Poljak

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS
Printing Ink Factory Samobor - Croatia